

Sepsal: kněz Alexandr Krasnou

I.

DUCHOVNÍ BESEDY
A POUČENÍ
STARCE ANTONIJE

Úvod

Jedeme za starcem Antonijem. Kdo je to? Schimonach, jeromonach, poslušník, mnich, biskup nebo kněz? Nevím přesně. Příbuzně před půl rokem se začalo hovořit o jakémsi starci, jenž měl zjevení týkající se konce světa. Zpočátku jsem na to hleděl s úsměvem, a více-méne jsem to vše pripisoval nedůvěře lidí v oficiální (*strukturu církve*) a jejich snaze nalézt pravdu někde za hranicemi hierarchie. Dokonce jsem na toto téma měl kázání. Avšak diskuse týkající se tohoto starce neutichaly, ba vlastně jich bylo stále více. Nevěnovat těmto dotazům pozornost bylo nerozumné, a to tím spíše, že se tyto náměty nedaly označit za hloupej! A k tomu – jako velký ctitel biskupa Ignatije (*Bryancaninova*) jsem mnohokrát shledal souzvuk slov tohoto starce s tím, co svým životem a slovem, na základě svatého Pisma a svatootecovské Tradice, učil veliký theolog a biskup XIX. století, kavkazský Ignati! A ještě ke všemu – i věřící z mé farnosti říkali: „Otče, měl byste jet za starcem!“

Na jedné z archijerejských eparchiální bohoslužeb s účas-tí mnoha duchovních jsem slyšel vyprávění o jakémsi Antoniji, jenž se stal knězem ještě za cara a který mnoho trpěl po nástupu sovětského režimu. Byl vězněn na Solovkách, Kolymě adal. Po svém propuštění z vězení však nebyl přijat do církevních služeb, protože byl „politicky nespolehlivý“. Jeho vlastní děti se ho zřekly, a tak o. Antonij, kněz živého Boha, začal pracovat jako topič v jednom malém městečku. Lidé však „svého popa“ velmi milovali! Ve měste byl chrám, byli tam kněží, někdy lepší, jindy horší, jenže — taková byla praxe — pravdělně byli vyměňováni, a někdy se stávalo, že si lidé nezapamatovali ani jejich jména! Jen Bůh je zná, a biskup. Takže otec Antonij byl topičem! Po nocích za ním do kotelný, kde pracoval, přicházeli lidé a pro-sili ho o křest, posvěcení, vykonat pohřeb (panychidu), pomodlit se, a o to vše, co potřebuje pravoslavná duše! Nevýdržel jsem a zeptal se: „Tak to je ten starec, který se usídlil v našem měste?“ Cože, ty jsi u něho ještě nebyl?“ zaslechl jsem udiveně

1) Tj. nemohl oficiálně působit jako kněz.

zvolani kněze, jehož jsem znal, „zitra k němu jedeme, jestli chceš, tak pojed' s námi.“ Souhlasil jsem.

A tak nyní mirime na okraj velkého města, na zvláštní místo, do domu ženy, která u sebe ubytovala tak významného starce. Vyjimečnost tohoto starce nespocívala ani tolik v jeho neobyčejném osudu, jako spis ve zjeveních, jichž se mu dostalo a která se týkala posledních let trvání světa, a v proroctví o tom, jak a kdo se může spasit. Vzhledem ke všeobecnému zájmu o tuto otázku pochopitelně nehrozilo, že by o. Antonij nepoutal pozornost! To jsem si, ještě před setkáním se starcem (s trochou ironie), myslel.

První setkání

Auto vpředu zastavilo, jsme na místě. U branek malého prostého domku nás s vřelým úsměvem na rtech očekává jakási žena. Me spolupoutníky patrně dobře zná, a tak se jich ihned začíná dotazovat na zdraví matušek, dětí atd. K měmu údivu byla ta žena oblečená v poměrně světlých šatech, na hlavě měla úplně bílý šátek, který měla uvázaný jako kuchařka (posvobod-nu – dozadu). Očekával jsem černé oděvy, šátky, strojené zasmu-šile hysterické tváře (nevím z jakého důvodu, ale právě takový vzhled se považuje za ryze pravoslavný), spatřil jsem však úplně normální lidi s úsměvem na rtech. Z domu vyšlo ještě několik žen, byly mezi nimi i farnice z našeho chrámu.

Vcházím ... a zatajil se mi dech.

To, co prožívám, není možné slovy popsat; jedná se o pro-zitek jakéhosi dětského nadšení a bázně zároveň ... Na železně posteli zpola ležel stoletý starec. Byl velmi vysoké postavy, určitě okolo metru dekadessát, měl neobyčejně pravidelné slo-vanské rysy tváře. Ohromně vousy a dlouhé, zlehka kučeravé vlasy na hlavě, které byly bílé. Ne, to nebyla cikánská šedina, tato bělost byla jakoby ztělesněním nitra tohoto člověka. Jeho vzhled – to byl vzhled mnicha, askety prvních dob křesťanství, ohromoval svoji velikostí, duchovností, modlitěbností. Pouze oči

byly trochu jiné – vyzarovaly jakousi neobyčejnou svěžest a dobru. Na jeho ústech hrál lehký úsměv, dobrý, laskavý, řekl bych – hravivý. „Pojďte dál, otcově svatí, pojďte dál!“ „Cože,“ pomyslel jsem si, „*svatí*! Jsem hrůšný, každý den se zpodobám z hrůšny.“ Ještě dříve, než tato myšlenka prolétla v mě v mysli, tak na ni starce odpověděl, jakoby pokračoval ve své předchozí větě: „Áno, hrůšný mají všichni dost, ale svatost kněze je zvláštního druhu, nejedná se o svatost askety, která se získává Boží milostí a pomocí v zavislosti na očistění od hrůšny. Kněz je na počátku obdarován svatostí, která je nesmazatelná! Někomu se může stát, že ji „vysplíchná“² svoji špatností, ale Pán tuto svatost doplní.“

Okolo stojící nepochopili, přirozeně, že slyšeli odpověď na moji myšlenku. Sam pro sebe jsem vzal na vědomí, že je zapotřebí být opatrnější! Všichni se postupně polibili se starcem a na jeho pozvání si sedli na stoličky k posteli, kde ležel.

„Měl jsem tu minule samé hotové řečníky,“ kývnul starce hlavou směrem ke stoličkám a usmál se. „Dokazovali absurdnost Strášeného soudu, konce světa, ráje a pekla, pry si toto vše vymysleli zateměnění rybář! Mozná, že pry (*od Pana Ježíše*) slyšeli pravdu, ale nemožili ji pochopit, protože jim chybělo vyšší vzdělání! My, jasné hlavičky, neodmítáme existenci Boha, uznáváme Ho, ale ne jako Osobu, nýbrž jako všeobjímající kosmické vědomí. Měli při sobě citáty, jakoby dokazující tuto další duševnou teorii. A já ležím a přemýšlím.“ Úsměv z jeho rtů zmizel. „Kdyby jim ta jejich horlivost dala něco se naučit, a ne ze sebe činit učitele! Skončili a čekají, co řeknu. Co říct, není co odvětit na takovou hloupost (*tj. na pochvy o existenci ráje, pekla atd.*) Na hloupost odpovím hloupostí! Viděli jste běsá? říkám. Oni vsak dotčeně namítají: My s vámi mluvíme vážně a vy si děláte legraci! Odpověď jsem jim, že i Evganélium se odvažují cito- vat, znají svatě otce a jejich díla, ale nic nepochopili! Přišli jste kvuli tomu, abyste se utvrdili ve vašich prázdnych úvahách, a především v myšlence, že Církev není potřebná a nezbytá v díle spásy. Hřůzai, v tom vám tedy pomáhat nebudu! Áno,

2) Obráz ženy v domácnosti nesoucí neopatrně nádobu s vodou, ze které cestou část vody vysplíchná. Tak podobně i neopatrný kněz.

seděl jsem ve vězení. Ano, nepřijali mě do kléru v několika eparchiích. Avšak což to může být důvodem k tomu, abych osocoval Církev s jejími dogmaty? To, oč se snažíte, je obrátit Evangelium proti Církví; a kdo vám je dal, než apoštolská katolická Církev? O bosoři, jehož vidět není žádná legrace, nehovortm jen tak z žertu; přectěte si ct. Serrama Sarovského nebo sv. Ignatije Bryančaninovu! Zmlklí. Co jsem jim však měl říct? Hovortt o tom, nač? Oni chtějí uvídnět, a uvídnět to znamená dozvědět se, pochopit (*rozumem*), a takové vědní, to již není víra, ale znalost! Jak k nim mluvit o víře? Říci víra je snadné, zkus to!, jenže oni nato – a kde je pravda, když já věřím v to, a on v něco jiného? Na první pohled se to vše zda být logické! Avšak pouze na první!”

Starec umlkl. Moji souputníci postřehli, že starec je unaven, a tak se začali zvedat ze svých míst a louct se. Následoval jsem jejich příkladu, přestože se mi z toho domu nechťelo odejít kvůli pokoji a klidu, který jsem cítil v duši. Rozloučili jsme se, a když jsem byl již u dveří, zaslouchl jsem starcův hlas: “Očte Alexander, my se už známe!” Něco mi cuklo v hrudi, ano, skutečně, ně, něco v rozhovoru otce Antonije mi připadalo známé, ale co? “Vzpomínáte si, Verchnedonskoje, no?, oče Alexandře?”

Vzpomněl jsem si. To byly straslivě stranky mého života. Něco tak strasného se ani nedá vymyslet. Postihlo nás hore, i když bych chtěl být přesnější ohledně toho, co to bylo za souzení, nechci se už k tomu vracet. S matušskou jsme dvě noci nespali. Byla neděle a já nemohl sloužit. Všichni farníci našli tragédii, sešli se v chrámu a ctou akathisty. Stalo se pak, že ráno mezi 9. a 10. hodinou ke mně přišel malý chlapec a říká: “Bátuška a matušky mi prikázali, abych Vám vzkázal, oče Alexandre, abyste se nesuszil, do ničeho se nepoušťel, jenom se modli! Vše se již vyřešilo, vše už je v pořádku!” Ta slova mě skutečně ohromila, jaký bátuška, jaké matušky? Ve stejné čtvrti jako já žil dřívější představený chrámu, přistěhovalec ze Lvovské oblasti, kněz se zákazem konat bohosluzby, ale něco takového bych od něj čekal nejmeně ze všeho! Přijížděli k němu pro součastky na auta, cosi prodat atd. Ale něco podobného? Tak tady je ten bátuška a matušky!

- 3) Misto v chrámě, vepředu, kde jsou zpeváci, ctou se tam žalmy apod.
 4) Tj. sbírku akathist
 5) Příprava chleba a vína před začátkem liturgie
 6) Pravoslavný kněz nesmí sloužit v jednom dni dvě svate liturgie.
 7) Brzy po začátku svate liturgie

„Vzpomínám si, otče Antoniji, rozpomněl jsem se!“
 slím, že doprovod nepotřebujete, otče. Zbude-li vám mezi dobrými skůtky čas, přijďte na návštěvu! Pravda, už jsem slyšel, že nás, starce, nemáte rád, prý že jsme nevzděláni a hrubí, tmáři, ba že nechceme nést Kristův kříž, uchvacujeme cizí stáde, a vůbec, vše špatně pocházi od nás, což, svaty otče?“
 „Dva stejné

Spatřil jsem ho. Konala se jedna ze svatečních bohoslužeb Velikého půstu. Začínal jsem okurovat kadidlem po proskomiti⁵, a tu náhle ke mně přiskočil starší kostelník a div, že nekřičel: „Bátuško, v chrámě je otec Antonij!“
 Vycházel okurovat kadidlem, a můj pohled se ihned zastavil na vzneseném starci v podjásničku a teple říze poněkud staršího strihu s protojerejským křížem s ozdobaми. Po okurování v čase čtení hodiněk vycházim a zvu toho kněze, aby sloužil společně se mnou. Zdvorile odmítl, poukázav na to, že bude sloužit v jiném chrámě.⁶
 To bylo vše. Přímalém vchodu⁷ již v chrámě nebyl. Potom jsem byl přeložen na jinou farnost a vše se rozplynulo v pomíjivosti ubíhajících dní. A nyní znovu slyším již známý hlas.

„Vto,“ ptám se ho, „no dobře, mátuška a bátuška – ale kteri?“
 „Ják kteri?, přece otec Antonij! On nás stále návštěvuje, slouží liturgie, zpovídá, dává svate Příjímání, všechny nás dus chovně vede! Kdo jiný by to měl být? Za Vás se také modlil, celou noc, a řekl, abyste se uklidnil, že vše je již v pořádku!“
 „To, že je vše v pořádku“, jsem v tu chvíli neviděl! Když jsem vstoupil do chrámě, modlilo se tam čtyřicet lidí, četli akathist. Poklekl jsem na kolena, vzal do ruky „Akathistnik“⁴ a ... se slzami začal sloužit pobožnost. O tom, že je skutečně vše v pořádku, jsem se dozvěděl teprve večer. A právě od toho okamžiku začal můj vážný zájem o toho starce Antonije.

Toho chlapce jsem docela znal, často prosil o to, aby mohl číst na kličivý³, byl pečlivý, měl velmi dobrou výslovnost. Jménoval se Viktor.

listky nenajdeš, a co teprve říct o lidech, otce Antoniji: „Tak, tak, také si to myslím. Tedy zitra ráno Vas čekám!“

Moji spolupoutníci již dávno vyšli a byli udiveni, že jsem se opozdil. Čekal jsem na ráno. Znovu a ještě jednou jsem proti-tal sv. Ignatije (Bryancaninova), životy optinských starců, porovnával jsem vše s tím, co se stalo, hledaje zádoucí objasnění.

Pozemské cesty

Ráno sedím opět v autě a znovu jednu již známou cestou ke starci. U vchodu stojí ta samá žena, ale tentokrát jsou její pozdravy určeny mně; v jejím pohledu je něco tajemného. Je to pohled člověka, který ví o něco víc, než kolik musí a než ví druzi. „Na přimlúvy svatých...“ „Amen,“ ozvalo se za dveřmi. „Už na Vas dlouho čeká,“ šeptá žena, „jděte rychle, batusko!“ Vstupuji a mám nyní čas prohlédnout si její starce. Kupodivu, nespatrii jsem nic neobvyklého – na bílých stěnách ikony ozdobené vší-vanými ručníky⁸; ve svatém koutku (*rede jsou ikony*) dvě schránky – jedna velká, druhá menší. V domě kněze, nebo – pro tento případ přesněji řečeno – v domě, kde kněz přebývá, by křtící a eucharistická souprava, pravděpodobně s antiminsem, nemě-la být něčím neobvyklým, co by mělo vyvolávat údiv.

Vysvětlím to kvůli lidem, kteří nevědí, o čem se hovoří. Antimins je hedvábný sátek, na kterém musí být vytkána nebo natištěna ikona Ježíše Krista pohrbřvaného. Do antiminsu jsou také zdola zasity ostatky mučedníka; samozřejmě, jen malá částčka. Jedně na antiminsu se kona Božská liturgie, přesně-ji – její nejdůležitější část, při níž se děje proměnění Svatých Darů – chléb a víno se mění v Tělo a Krev Pána. Obvykle anti-mins pozehnává biskup ke službě v konkrétním chrámu, ale v době nestability ve společnosti, např. když je válka, revoluce, nebožpečí rozkolů nebo nadvlády cizího náboženství, jak tomu bylo při násilném zavádění unie (*sjednocení s papistickou církví*) na Ukrajině, tehdy biskupové těm kněžím, kteří byli pevní ve

8) Tradiční zvyk zdobení ikon v některých oblastech

9) Tj. pro vykonání svatě liturgie na jakémkoliv místě, kde se počítá.

Dokončit vzdělání se mi nepodařilo; poslouchal jsem přednášky na univerzitě. Bohužel, byly tam nejen přednášky. Kolik

na milou zvláštnost jeho ženy, ale neúčastňoval se toho. mrzák, invalidní voják ... Otec na to vše hleděl s poklidem, jako vosti o chudě. V naší kuchyni stále někdo dostával jídlo – osirely zbožnost byla spíše zvykem. Leč, pravda, se starobylou starostí-kově, v usedlosti děda. Byla zbožnější (*mez otec*). Jenže, tato její Matka byla šlechtického původu, narodila se a vyrůstala na ven-doby a uneseni Evropou nemohly neotřávit duchovní atmosféru. bylo potřeba. Naše rodina byla pravoslavná, ale duch bezbožné v domě hojnost všeho, služebnictvo, čeledíny u koní, a vše, co době – to bylo něco! Měli jsme svůj dům s vlastním vchodem, otec byl inženýrem v německé továrně. Takové postavení v té tak by revoluce nebyla. Ne, já pocházím z úřednické rodiny, můj době nalézté chápali viru a úlohu Pravoslavi v životě Ruska,

»Ale jdi, Bůh s tebou! Podívej, kdybychom všichni v té protojerejem.“

„Rika se o Vas, že jste byl po otci ještě carským co a proč.“
se tam, do minulosti, stále vracím, stále se snažím pochopit jak, uplynulými dny; i když je hrůšhem cesty Boží prošetřovat, přesto „Ale ne, vzdýt jsem tě sám zval. Jenom jsem se zamyslel nad „Bátusko, možná, že jsem přišel nevhod?“ ptám se starce.

zadumčivost, dokonce jakysi závoj zarmutku na čele.
zpola ležel, jenom jeho vřaz tváře byl jiný než včera – hluboká vor nějak vážnul. O. Antonij v bílém stáříčkem podržasniku opět si na pokynuti starce sedl na stoličku vedle jeho postele. Rozhodravili jsme se kněžským pozdravem a políbením, a pak jsem „Nu, otče, svátosti upoutaly tvoji pozornost? Pravda?“ Po-

rozpaky, když jej měl ve svém držení i otec Antonij.
kdy kněz té doby neměl svůj antimins, a tak nevyvolávalo žádné v držení duchovenstva mnoho antiminsu. Jednou větou – zřídka možnost⁹. Když komunitě zavírali a ničili chrámy, ocitlo se víře, zehnal antiminsy speciálně pro slůzbu „kde se nasákyne

jen stran, skupin bylo v našem ročníku, nelze si dnes vzpomenouti jejich podstatata však byla jedna a taž – zborit a pak stavět. Così straslivého vanulo z těchto všech učeni, pekelný duch nenavisti k člověku. A lidé přicházeli a poslouchali! Je to jako když člověk hlédí do propasti – jeden neopatrný pohyb znamená smrt, ale jeho to táhne podívat se ještě jednou a opět a znovu! Nechtěti naslouchat hlasu svatých, ale sli k darebákům. A podle toho to dopadlo.

Nejdříve byla válka; zdálo se, že lidé přijdou k rozumu. Vzdýt válka – to je Boží trest. Ne, nic nepochopili, a tak začala revoluce. V té době jsem změnil svůj světonázor, zanechal jsem světské učení a vstoupil do semináře. Venku, za stěnami Trojice¹⁰ to bylo hrzné; ale s jakým pokojem a bázní byly tam, v chráměch Lávy, slouženy bohosluzby! Ve volném čase jsem seděl v knihovně Akademie a četl, četl, četl ... Snažil jsem se jen pochopit, co se to děje, a předzvědět, co se bude dít. Mladí se opovážlivě spoléhá na rozum! Násťestí bylo dost starců schimmi-ku¹¹, kteří pomohli připravit se na život – čtení pak již nebylo tak přitažlivé jako modlitba a modlitební společenství. Spory a diskuse, vždy velmi zajímavé pro všechny zúčastněné strany, se tedy považovaly za zbytečnou ztrátu času.

Straslivé, ale i zajímavé to bylo období – mučednictví očisťovalo Církev. Prísia-li nějaká novinka, tak většinou špatná, častěji však, velmi špatná, ještě častěji – hrůzná! Mí rodiče zemřeli. Rozhodl jsem se přijmout mnišství. Život ve světě byl pro mě neunosný. A tak – mnišské postizení a dvě chirotonie.¹² Když mi byl položen kříž na prsa, téměř současně jsem přijal kříž i na ramena – vězení, tábor, vyhnanství ... Pak znovu vězení a tábor, a tak dále, vše jako jimi lidé, nemá význam o tom mnoho mluvit. »

„Otče Antonji, jak přijalo duchovenstvo deklaraci z r. 1927?“ přerušuji starce.

- 10) Trojicko-sergijevské lávry
 11) Mniši s tzv. „velkou schimou“, vyšší stupen, pňmost mnišství (velké sílby)
 12) Stal se mničem, a pak byl vysvěcen na jerodákonu (mnišský diakon) a následně na jeromonacha (mniich knězem).

»Jak mohla být přijata? Biskupy různé, to jsem slyšel; osobně jsem se s nimi málo stýkal. Nizším duchovenstvem – klidně, poměrně klidně. Bylo v ní snad něco takového, co by se ještě neobjevilo v historii Ruske pravoslavné Cirkve? Termín „sovětská vlast“ tahal za uši; podobně i jiná slova stejného významu. Jenže tehdy slova „Rusko“, „ruský“ byla veskrze běžně logvardějtina! Sami jsme vinni, nepřítel nemůže donutit člověka k hříchu, ani sílou ne. On pouze hřích nabízi, a ty máš možnost si vybrat. To je osobní hřích, ale z hřichů jednotlivců vyrůsta hřích národa. Což snad jenom Zide poskvřchovali chrámy a spojovali se s bezbožníky? Jisté nikoliv. Avšak to již hovoříme o něčem jiném. U čeho jsme skončili, otče Alexandře?»

„Vězení, tabor, vyhnanství...“ připomínám tiše. Otec Anto-nij pokračoval pomalu a klidně ve svém vyprávění.

»Propustili mě po válece, protože jsem nemohl chodit. Nemoc mě vyťahala z vězení a doba věznění mi vypršela. Jeden voják mi navrhl, abych se vypravil k němu domů. „Kam bys šel?“ řekl. Byli to srdeční lidé, věřící; během léta mě uzdravili. V sou-sední čtvrti mi našli práci; stal jsem se topičem. K místnímu biskupovi jsem se neobrátil, bál jsem se; lidé o něm vyprávěli různé věci. Myslel jsem, že jakmile skončí zima a přestane se topit, tak začnu hledat něco jiného. Otcově mi dali adresu jedno-ho arcibiskupa, o kterém říkali, že bere ty, co seděli. Dobrym jídlím uplácel pry úředníka pověřeného (*komunisty pro věci církevní*).

Toužil jsem sloužit bohosluzby! Asi tak dva nebo tři týdny před svátkem Narození Krista, nevzpomínám si již, zdali to bylo po sv. Barboře, kdosi v noci klepal na mé okno. Byla to doba nedostatku, hladová, studená, a já jsem měl uhlí – to se považo-valo za „druhý chleba“! No dobře, pomyslel jsem si, otevíru. Vstoupil mladík, věk okolo třiceti, ustrášeně tam stal a ne a ne začít mluvit. Nevěděl jsem to a říkám: „Přišel jsi, tak mluv, co se bojíš, já nekousnu!“ Nato mi řekl, proč přišel, – hlava se mi zatocila, nohy se podlomily. Co vlastně řekl? U jeho matky, velmi věřící ženy, v bezbožných a nešťastných třicátých letech, neustále pobývali potulní kněží (*bez farnosti*), mniši, světští lidé, a říka-se, že i nějaký biskup. Přebývali u ní, sloužili bohosluzby, podá-

vall svate Prjymami, krtili a vykonávali vše ostatni, co lide potrebovali. Obzvláště často se tam objevoval jeden starý jero-monach, jehož měl lide rádi kvůli jeho prostotě, jemuému cha-rakteru a ochotě, když ho prosili. Jednou se tento mnich objevil ráno jako obvykle s kufrem, ve kterém schranoval vše potřebné k bohosluzbě, a s uzlíkem (*se svymi osobnimi věcmi*) v rukách. Ten kufř mnich odevzdal matce mého hosta a přikázal schovat jej, protože jeho už hledali, aby ho zavřeli. Poslední jeho pokyn byl následující: „Ja se již nevrátím, tento kufř dej tomu knězi, který se vrátí do tohoto kraje z tábora!“ Pak zmizel.

Zena splnila přikaz s takovou horlivostí, že kufř nenašl dokonce ani Němci. A nyní, když zestárla a je nemocná, za-slechla, že v kotelně pracuje pop, a proto poslala svého syna, aby mu o tom všem pověděl. Dale již není třeba říkat nic, i bez toho je vše jasné. Neutíkal jsem, ale ležel jako pták, aniž bych se cítil zadýcháný, nebo vřimál revmatické bolesti kloubů, – jenom co nejrychleji! A už jsme tedy – před tím vytožený domem, ozval se slabý stěkot, jakoby stěkal nějaký maly, hubený, slabý psík, pak zaskřípaly dveře a byli jsme v domě. Na posteli ležela sta-řenka a na lavici vedle stolu seděly starší ženy. Na stole čadila lampka a ležel tam nikoliv takový kufř, jaký známé dnes, nýbrž poctivá starobylá truhlice, pobitá kůží. Nad malými rozměry truhly jsem se zachvěl. Ze v ni nejspou bohosluzěbná roucha? Nebo, snad, v ni schází eucharistická souprava?

Byl jsem natolik rozrušen, že jsem se zapomněl pozdravit s lidmi a popřát pokoj tomu domu. „Budte zdráv, báťuško, po-zehnejte!“ Vedle mě stal muž ve středních letech, podsaditý, zjevně voják z fronty. „Bůh ať požehná.“ „Jsem starší syn, Vasi-li. Tady, otcé, máte klíče od truhlice, je Vaše. Mám pouze jednu prosbu, abyste moji matku pomazal svatým olejem¹³ a sloužil za ni panychidu (*až zeme*)¹⁴, je velmi nemocná.“ „Udělam vše, co bude zapotřebí, samozřejmě! Jenom schovám truhlu u sebe v kotelně, dobře?“ „Chvěl se mi hlas, rukama jsem nervózně hladi odkázanou truhlici. Vasilij se usmál: „Rekl jsem již, že je

- 13) Dosl. „soborovat“ – tj. vykonal svatou Tajinu svěcení oleje a pomazání nemocných.
14) Dosl. „otpečvat“ – mni se zádusni bohosluzby

Vaše, otče Antoniji: „Kývnul na mladšího bratra, řka: „On Vám jí hned odnese domů.“

V kotelně jsem měl jen stolec a lavičku. Stolec jsem tedy pokrýl čistou kosií, kterou mi kdosi daroval, položil jsem na něj truhlí, posadil se na lavici a prohlížel svůj poklad. Silná kůže skotřicové barvy byla potříštěná vzory s církevní tematikou: kříž lemovaný vínými hrozny a listy, v rozích kopule chrámu. Vložil jsem klíč do zámku, snažil se odemknout, nejdě to, přestože klíč je na svém místě. Něco není v pořádku. Stav truhlí mi nedává podnět k myšlence, že je zámek zarezlý. Ještě jednou pozorně prohlížím truhlici a naležám skrytou klíčovou dírkou. Vsunu jsem do ní klíč z druhé strany, otočil jí a ozvalo se slabé cvaknutí! Pak se dal odemknout i ten první zámek a otevřelo se vřko. To je prostě zázrak! Zevnitř se dalo vřko rozložit a změnit na malinký ikonostas. V truhle byly uloženy bílé (*bohosluzební*) řízy. Pod nimi se naležala dřevěná příhrádka, ve které bylo v prohlubni připoutáno napřestolní Evganĝelium, trebník a slu-žebník. S bázni vytáhnul řízy a odepínám Evganĝelium, aby je bylo možno vyzdvihnout, ano, pod ním, jak je předepsáno, ležel v liltonu antímíns! Radost nebere konce – bude možné sloužit!

Vysunuji tuto střední příhrádku. Pod ní jsou v prohlub-ních všechny bohosluzební nádoby, křestní souprava a dokonce daronosice¹⁵. Příhrádka představuje malinký stolec, přenosný přestol. Nožky k němu jsou také uloženy. Moje radost nemá hranic, ale kde budu sloužit? U sebe doma ne; vždýt to vlastně ani není obvyklý domovní přibytěk. Je to kotelna, ve které zároveň pracuji i žiji. Lidé mi nabízelí, abych šel bydlet k ním, ale proč bych je obtěžoval?, jejich domečky — zemljancky po Němcích — byly ubohé. V kotelně se pomodím i zapěji (*nic mi nechybí*). A navíc, jsem nebezpečný nějak, podívej, mohou mě opět zavřít. Jenže, co teď?

S tou myšlenkou jsem u peci, vedle mého pokladu, usnul. Bůh, který mi dal vše potřebné k tomu, abych mohl sloužit, mě v brzké době obdaroval také místem, kde bych mohl sloužit,

15) Bohosluzební nádoby: kalich, diskos a dal. potřeby na konání svatě Eucharistie; křestní souprava: nádoby se svatým olejem a pod.; daronosice je schránka sloužící na přenášení Eucharistie k nemocným.

ty, malinkým domkem na okraji čtvrti, jenž mi darovala jedna věřící starěnka. Zčernal jsem sloužit (liturgie), konat treby¹⁶. Ni-jak zvlášť jsem nikoho neprosil, aby to zachoval v tajnosti, ale jsem neomezoval počet věřících přicházejících na bohoslužby, ani i přesto zůstalo toto tajemství skryto. Krčil jsem a sloužil pany-chidy – v noci nebo za jitra, jakmile vyšlo slunce. Peníze jsem nebral, na co by mi byly?, něco jsem dostal za práci v kotelně, starší obléčení mi přinášeli lidé. Cožpak toho mnich potřebuje hodně? Zji, tak sláva Bohu.

A tak nepozorovaně minula zima a s ní moje práce v kotel-ně. V létě to bylo horší – posílali pracovat do zemědělství. I mně napsali obsilku. Velmi jsem se rmoutil, tolik svátek, a já nebu-du moci sloužit. Pomohly mi babičky z mé farnosti. Sly za léka-rem, jsem křtil vnučku, a vysvětily mu, že tedy zůstanou bez kněze, když o. Antonije poslou na práce. Řekli mu takéž o mých nemocích a mém léčení. Byl jsem uvolněn (z *prace v ze-mědělství*) a vrácen znovu ke kotelně – jezdil jsem na Donbas pro uhlí na poukazy, kontroloval jsem topný systém kotelny atd.

Tak uběhlo několik let. Neopouštělo mě přání jet do Mos-kvy, do Trojice. Tenkrát, když jsem přijal mnišství a kněžskou hodnost, mohl jsem být v každou chvíli zatčen a poslán do vy-hnanství, a tak jsem se na to začal připravovat. Moje příprava spočívala v tom, že vše, co jsem nezbytně potřeboval – knihy, řízy, kadidlo, atd., jsem začal roznášet po bytech lidí, které jsem znal, s prosbou, aby to u sebe schovali na lepší čas. A nyní, když jsem viděl, jak se lidem podarilo uchránit služební truhlou, tak jsem napadlo pokusit se shromáždit to, co jsem kdysi poschovala. Především – knihy o duchovním díle¹⁷, protože do tábora jsem odešel jako mladý mnich, nazývaný mnichem jen kvůli postříže-ní¹⁸ a ne pro (*vykonané duchovní*) dílo. Jistě, něco mi napověděli knězi, kteří seděli se mnou ve vězení, jenže já jasně pociťoval nezbytnost literatury, nejvíce ze všeho Dobrotoljubija¹⁹. Tato

- 16) Křít, konat zádušní bohoslužby, poboznost atd.
 17) Tj. o modlitbě, o askenzi a duchovním zápasu
 18) Složení mnišských slibů
 19) Filokalie

mýšlenka mě ponoukala vydat se do Sergejeva Posadu (kde je *Trojicko-sergijevská laura*).

Dovolene jako takové se tehdy nedávaly, pokazde se to delalo pololegalne. A tak i me se tehdy podarilo ziskat od vede- ni dekret povolujici cestu do Moskvy. Nutno rici, ze v prvnι etapē me cesty se mŭj ůmysl zdal byt beznadējnŭ – nēkdo zemrel, nēkdo byl zabit, v bytē dalšihο jsou cizι hιde (majitel, ocvivdnē, sedi). Ubēhlo tolik let, vālka, cistky...

Smrti jsem se s neuspēchem, koupil si piroh, stojim, zvy- kam, a nahle slyšim: “Otce Antonji, jste to vy?” Otātim se, nenι to pokušenι, Bože? Pede mnou stojι solidni pan v drahēm obleku, obleku vysokēho mēstskēho ůrednictva, v klobouku, s kozenou aktovkou v rukāch; to vše bylo pro mē, vēznē, nēco velmi vzdalēnēho. Ale ne!, byl to on! Mŭj byvalŭ spouzāk ze semināre, který mi pomāhal schovāvat po bytēch vērīcīch mŭj skromnŭ majetek. Vēkem byl mladši, o hodnē mladši, a knēzem se mu nepodarilo stát. “Vāno!” – vytryskly mi slzy. Objali jsme se a jen tak stāli, nemohli jsme kvŭli stāzenŭm hrdlŭm rīci ani slovo. Tato scēna – solidni clověk objimajīci se s div ne zēbrā- kem – se jistē zdāla byt podivnou hīdkujīcimnι milicionāri. Sel k nām, zēptal se Ivana, jestli je vše v poradku, a ode mne zādal doklady a dlouho je provēroval. Moznā, že to netrvalo dlouho, ale touha byt o samotē se spouzākem zpŭsobila to, že minuty se zdaly jako hodiny. Nakonec mi strāže poradku dost neochotnē vrātil mē doklady, s nechtŭi zasaluoval, a jā by volny. Poodešli jsme s Ivanem stranou, kde chodilo mēnē hīdi, a tam mi vyprāvel o svēm zivote.

Ivan byl svēdkem postupnēho uvēznēni jak studentŭ v se- mināri v akademii, tak i ůctelŭ. Zvēsti o hrŭzāch, kterē se dily v taborēch a vyhnanstvīch (a na počātku to byla pŕevāznē vy- hnanstvī), pŕekonavaly jakoukoliv krutost, kterou si jen mŭže lidskŭ rozum pŕedstavit. Bylo tēzkē tomu skutečně uvērit, ale nevērit tomu se nedalo. Zatēn byl Ilarion *Trojickŭ*, bylŭ zavŕēnŭ moskevskē duchovní školy. Ivana ziskali do řad *RKKA*²⁰. Sloužil v Turkestānu, jeho zivotopis byl očištēnŭ, vše v poradku, nepsa-

lo se v něm, že je seminarišta, ale – student. Byl seminarištou – to považovala tehdejší vládnoucí moc za provinční, i když méně významné.

Vstoupil na fakultu pro dělníky²¹, na univerzitu a na začátku války udělal dobrou kariéru. Napomohlo tomu to, že vškere vnikající hlavy byly rychle tak či onak přemísťovány z kabineťu a provozů do vědeckých ústavů; to v tom lepším případě. V horším – zabezpečovat vlast dřevem, uhlím, železem...

Těto situace široce využívali mladí spolupracovníci – napsalí anonymní dopis, a najednou je vedoucí pryč! Nevím, jestli podobně opusy psal také bývalý seminarišta Ivan, ale kariéru udělal významnou, v oboru pancéřové oceli. Měl jít také sedět, ale protože byla válka, tak, jak známo, všechny mobilizovali. KB²² na Uralu, bezesné noci r. 1941, odměny r. 1943²³, jedním slovem – úspěch. V r. 1944 dostal nabídku postavit se do čela univerzity v Moskvě, nositel řádu, akademik, byt v centru, uvnitř *kolca*. Pro byt se našla i hospodyně, – sňatkem legalizuje poměr se svojí bývalou podřízenou, soustružnicí KB na Uralu. Pravda, z podřízené se v okamženi stává nadřízená, dokonce i služební automobil má z větší části ve svém používání. Mladá žena nic neví o náboženské minulosti svého muže, domnívá se, že je dělníko-rolnického původu, ateista. Do strany Ivan vstoupil ještě v Turkistánu. Vše bylo dobře, jenže – smí o Trojici! Děsi ho odpovědnost za děti před Bohem, má dvě, rok od sebe vzdálené, chlapce a dívku. Periodicky utíká Ivan Michailovič od ženy a dětí, a obléčen do svého nejkrasšího oděvu, chodí po svatých místech, nebo jednoduše navštěvuje venkovské chrámy. „Kvůli očištění duše,“ – jak se vyjádřil.

Do svého domu mě pozvat nemohl, jeho univerzita byla zavřená, dům pod dohledem, ale to, co mi sdělil, bylo balzámem na duši. Ukázalo se, že Ivan, můj přítel, uchovával velkou část z mého majetku, který jsme v revolučním období schovávali.

- 21) Tkz. rabfak – fakulta pro dělnickou inteligenci od r. 1919 – do r. 1940.
- 22) Projekční kancelář (vše bylo odsťhováno dál od fronty – na jih a jihovýchod).
- 23) 1943 – bitva u Stalingradu, obrat ve válce (pak začal Sovětský svaz vyhrávat).

Stalo se to tak – jakmile Ivana demobilizovali z Turkestánu a byl poslán na dělnickou univerzitu do Moskvy, bez otálení vyhledal a shromáždil veškerý můj majetek. Vlastně to nebylo vše, mnozí lidé byli v tu dobu v zálari a jejich majetek zkonfiskován, leč velká část se zachovala. Samozřejmě, Ivan to nemohl schovávat u sebe na univerzitní ubytovně, to by bylo nebezpečné. U Moskvy se však usídlila jeho teta, monaška z komunisty rozehnaneho monastýru, a k ní odvezl můj poklad. O tete nikdo nevěděl, byla příbuznou ze strany jeho matky, měla tudíž jiné jméno, a Ivan i teta dokonale střežili tajemství tohoto příbuzenství. K ní jsme namířili své kroky.

Několik hodin jsme jezdili tramvajími – Ivan měl svůj plán bezpečně jízdy s přestupy, a byli jsme u cíle. Po zaklepaní na branku nám v ústřety vyšla stářenka v černém, vyschlá, malinká, s tak dobořivým výrazem tváře – jen ji na ikonu namalovat! Na ulici nedala nijak najevo radost ze setkání s příbuzným, ale v domě se rozplakala. „Váháško, proč jsi tak dlouho nepřijel?“ vzlykala stále. „Teto Věro, ty přece víš, co to pro mě znamená dostat se z domu, a nejen to, ale i z Moskvy! I když je Ludmila jasně, že rozvod by pro mě znamenal konec kariéry, přesto žárli kvůli každému sloupu! Jíz jsem kvůli ní vyměnil třetí sekreťárku, i vík by z toho zalem byl. Chtel jsem ji poslat k mrti, do Soci, postavilo se tam několik sanatori, ale musel jsem tam jet s ní.“ Ivan na mě omluvně pohlédl. Teta Vera sklopila oči, tiše si je vytírala okrajem kapesníku, umíkla a začala horlivě pobíhat okolo stolu.

Začal jsem si prohlížet její byt. Byl obdivuhodně prostý a důstojný, nebylo tam nic zbytečného, ale jen to, co bylo skutečně nezbytné. Malá chaloupka, síň a kuchyňka s ruskou pecí, která sloužila monašce i jako postel. Vedle pece byly dvě maličké, začazené, starobylé ikony, takže bylo dokonce obtížně rozznat na nich tváře. Vedle ikon hotela lampádka. Vše bylo zavěšeno na hřebech vbitých do stěny. Na polici stálo několik litinových hrnců a dva talířky. V síni – velíky svatý koutek s krásnou velíkou lampádou, jisté chrámovou – soude díle jejích rozměrů. Na několika poličkách byly hrnčáčky Iněného prádla. U stolu byly dvě prosté, roubené lavice, vydrhnuté do běla. Zídle tam nebyly. „Teto Věro,“ začal Ivan, „nehon se, přišli jsme s o. Antonijem

jenom na chvíli, sama viš, proč jsme přijeli. Abych nezapomněl, seznámte se, to je Jeromonach Antonij, a to je moje teta Vera, monaška Senkletikije!“ Mátuška si vzala pozhánání, „Ivan mi o Vas mnoho vyprávěl, bátuško, sláva Bohu, že jste živ, již jsem nedoufala v to, že se ještě dočkám mąjitelé těch věcí, a bála jsem se, co s nimi bude po mé smrti. Avšak Bůh vše zarrídil! Pojdte si je vzít.“

Mųj poklad byl schován pod pecí v několička velkých dre- věných kurtrech, jejichž rohy byly pobity železem. V prvním se nacházely řízy a mnišský oděv, několič souprav aerů a pokrov- ců²⁴. Když jsme tento kurt otevřeli, naplnila se místnost ostrým zápachem natřalinu. Monaška zrozpačitelá: „Nezlobte se, bátuš- ko, to jsem udělala kvůli mořum, a tak věci načichly!“ Slzy mi kanuly, vzpomněl jsem si, jak jsme to za temných noci schovávali a nosili po domech. Mųj mnišský oděv! Jak jsem se jen radoval, když jsem ho dostal od lávrských krejčích, a oblékl jsem jej pouze několikrát!

Všiml jsem si, že Ivan byl z toho mého otálení očividně nervózní. A tak jsem přšel k dalšímu pokladu. Mųj Bože, a kde se tedy vzalo tohle? V kurtu byly desítky antiminů; ale já jsem tam původně uložil jen jeden! „To jsem shromáždil já,“ tiše řekl Vana, „něco jsem koupil na trhu za valky, něco přivezl z Tur- kistanu. Tam vojáci používali antiminys na leštění bot. Nemohl jsem se divat na takové rouhání. Pomyslél jsem si, že když jsem se sám knězem nestal, pomohu tedy alespoň tímto způsobem.“

Kromě antiminů byly v kurtu ještě bohosluzebné knihy, souprava pro křty, stříbrné eucharistické nádoby, kadidlo, ná- dobka s myrem²⁵, jež za tu dobu neuvěřitelně zhoustlo, a něco dalšího.

Ve třetí truhle byly knihy, mnoho knih. Dotýkal jsem jich tak, jako bych se setkal se svými starými přáteli, učiteli. Knihy zjevně nebyly všechny. Ivan, jakoby pochopil moji myšlenku, řekl: „Ano, mnoho knih se ztratilo. Nepodarilo se vždy nalézt

24) Pokrovce a aer – jimi jsou přikrývány svaté Dary při konání Božské Eucharistie
25) Olej posvěcený biskupem, kterým se hned po křtu uděluje svatá Tajna myropomazání – pečet daru Duchu Svateho.

důvěryhodné lidi; některé knihy v hladových dvacátých letech lidé rozprodali; jimi zase byli uvězněni a jejích majetky konfiskovány. Možná, že některé knihy zůstaly skryté po domcích, ale nepros nové nájemníky, aby po nich pátrali, protože za Bibli je vězení. Mít Bibli se považuje za protisovětské!“ Ale prostím tě, Vaňo drahy, to je přece hrdinství – uchovat něco takového v průběhu toho, co se dělo, v období těch let hrůzy! Děkuji, příteli, děkuji!“ Oči se mi naplnily slzami a jen ztěž se mi podarilo říct několik slov vděčnosti.

Avšak toto vše byla jen polovina díla. Najít hledané věci je jedna věc, ale jak je převézt – to je věc druhá. Osobní vlak je prakticky nedostupný, a navíc by to bylo velké riziko jednat kvůli milici, a pak kvůli pobudům. Opat pomohl Ivan. Kufry byly zapečetěny a zaplombovány jako náklad jeho univerzity. Převlékl mě do „městského“ ze svého šatníku, vyplnil doklady k doprovázení nákladu a posadil do osobního vlaku, do vozu první třídy. Až ve vlaku jsem v kapse saka, které jsem dostal, našel peníze a obalík s dlouhým dopisem od přítelky...

Tak jsem tedy byl v Moskvě. Doma mě čekali. Pro člověka je důležitě, aby cítil, že ho doma čekají. Když jsem odjížděl, ani mě to nenapadlo. Avšak jakmile mě první člověk, se nímž jsem se setkal, středně obdaroval pozdravem a hrřejším radostným úsměvem, pochopil jsem, že jsem zde potřebný, že tady na mě čekají.

Dnes se nikdo nezeptá, jak jsem věci dopravil k domu, jenže tehdy ani koně nebyli. Nakonec mě domů dovezli. A kdo?, jeden okrsskový milicionář ve starickém, ukoristěném BMV! A nejen dovezl, ale pomohl mi také donést kufry do domu. Pak ke mně přicházeli hosté, at už měli nějaký důvod nebo neměli, přicházeli lidé, přicházeli a přicházeli. Nemohl jsem se dočkat té chvíle, kdy zůstanu sám se svým pokladem, se svoji minulostí, ale lidé stále přicházeli. Pochopitelně nemohl ani tušit, s kým jsem se v Moskvě setkal a že jsem přivezl tolik peněz, o kterých se téměř těžce pracujícím lidem, jak se říká, ani nesnilo. Přinášeli mi jídlo – vajíčko, trošku chleba, mouku, rybu, kterou děti chytily. Postavil jsem samovar, darek od monašsky Senkiletikije.

Pili jsme čaj a to pravý! Přestože byl slabý a do večera mnoho-
krát a tolikrát vyluhovaný, ale byl to pravý čaj!

Přišel večer, moji drázi farníci se rozesli a já zůstal sám.
Nejprve ze všeho jsem začal prohlížet knihy, které mi zůstaly. To
nejdůležitější bylo, že jsem na svém místě našel Dobrotoljubje.
Zlatousty, Efrem Sýrsky, Řehoř Palama, Pateriky; část knih
byla v řečtině, některé dokonce v latině. Jazyky jsem již dost
zapomněl, ale myslím, že pochopím, o čem se píše. Některé
knihy nebyly moje. Jak se zdá, tak Ivanova teta neopatrovala
pouze můj poklad. Objevil jsem v nich následující podpisy: jero-
monach Nifont, schiigumen Pavel, poslušník Daniel. Kde jste,
ctihodní otcové? Pociťil jsem velkou odpovědnost před Bohem,
svatými ruskými novomučedníky a Cirkví za to, že jsem živ.

Poslední, co mě velmi trápilo, bylo, jak to bude se službou?
Na to samé se v Moskvě dotazovala i monašská Senkletikije;
jestli prý sloužím — jak se vyjádřila — u „sergiánů“. O této
situaci nebyly před revolucí žádné bohoslovecké rozborý, a celko-
vě se mi do těchto diskusí moc nechtělo ani po r. 1917. To, co mě
znepokojovalo, bylo, že jsem nesloužil zákonné bohosluzby²⁶.
Navíc — to, že se mi vrátilo vše pro konání bohosluzeb a duchov-
venskou činnost, jsem přijal jako (*Boží*) pozvání ke službě — a to
nikoliv pouze tajně, podzemní. V té době se u nás ve čtvrti sešla
výjimečná farnost, cirkvní obec v dávném chápání těchto slov,
ne jako chrámové příjmy (peněz), nýbrž jako společenství lidí
milujících jeden druhého v Pánu. Trochu mě mátló to, že se mi
v rukách ocitlo tolik antiminusů; nepochítal jsem jich půl druhě
desítky. Co je to, jenom důvěra v to, že uchráním tyto svátosti,
ostatky světců, a nebo něco jiného? Po dlouhém přemýšlení jsem
začal hledat, jak zapojit své síly v Ruské pravoslavné cirkvi
Moskevského patriarchátu.

Velmi rychle, překvapivě, bez zvláštních obtíží, jsem byl
přiját do kléru v jedné eparchii.«

„Otče Antoniji,“ přerušuji vyprávění starce otázkou, „jak
to, že se o Vas říká, že Vas nejdříve nechťeli přijmout, že se Vas
zřekly děti atd.?“

«Ale ne, vzdýt jsem ti říkal, že jsem od studentských let mničem. To je jina historie. Dlouhou dobu u mě přebýval jakýsi otec Alexij. To on byl po otci carským protojerejem, a ten měl děti, které se ho zrekly. Nejvíce mu ukřivdil jeho syn, trontový voják – general. Hrdina Sovětského svazu, a před bátuškou přibouchl dveře. A na biskupa uhodil tak, že dokud nezemřel, tak otec Alexij nikde nemohl dostat farnost. Já jsem měl vše jedno-dušši. Pravda, předtím mě dvakrát nebo třikrát odmítli, ale beze zloby a protahování.

Vladyka byl celkem mladý, přesto však měl už za sebou vězení. Se státními úřady to měl tak – žádne přitelčkování, ale ani boj. V každém případě, přijímat (*kleryky*) mu nikterak zvláště nezakazovali, a dokonce i občas světil další kněze. Nové chrámy se sice neotevřely, ale staré duchovensstvo vymíralo, jelikož mělo za sebou vězení a deportace. A v případě, že se chrámu nesloužilo, tak ho (*úřady*) rychle zavřely, a to už bez diskusí a prutahu. (*Takže bylo potřeba ustanovovat nové kněze, aby se farnosti udržely otevřené.*)

Mě, jak to bylo obvykle, vyzvali, abych se dostavil za úředníkem (*komunisty zplnomocněným pro věci církevní*). Vyplnil jsem veškeré doklady, a zda se, že je to již vše. Jenže úředník mě nepropouští, ale začíná hovořit o loajálnosti k sovětské moci. Vysvětlil jsem mu, že se nezajímám nejen o světskou politiku, ale dokonce ani o církevni. Státní moci se – jako občan a křesťan – podřizuji. Nic nezákonného jsem neudělal, a ani nic takového nechystám, a to nikoliv ze strachu, ale kvůli svému svědomí. On, jaksi pateticky, pochválil mě přesvědčením, a tu mi dává listinu, pryť at jí podepíši. Listina to byla „dona-šeska“! Omluvil jsem se a odmítl, zdůvodnil jsem to taborovým odporem k udavačství. Úředník klidně a bez emoci sebral listinu a řekl: „Nu což, bátuško, jsi hlupák! Chtěli jsme tě ustanovit do místa, a takhle pújdeš na vesnici. A děkuj za to, že nejdeš budovat státní hospodářství. Donbas je hned vedle a šachet je tam dost, tak pro přístě raději změn své zvyky. Bez nastoupiť.“

Vladyka mi ohledně mě navštěvy u úředníka nic nerekkl, ale jeho vztah ke mě se zjevně stal důvěrnějším. Očividně se mu nelíbilo, že bylo zapotřebi poslat na vesnici mne, mniča bez

rodiny a bez současněho vzdelání, kdy se více probírá historie komunitstické strany, než dějiny apoštolské Cirkve. Můj rozho-
vor s úředníkem viditelně pokazil mnohé z plánů, které se moun
vladyka měl. I přesto však jsem za několik týdnů dostal farnost.

Ukázalo se ale, že není tak obtížně přijmout (*novou far-
nost*), jako opustit svoji (*dosavadní*). Co jim tam řekl, přišel
jsem k nim jako nemocný, sotva jsem chodil, taborový invalida.
Pomohli mi, oblékli mě a obuli, sehnali práci a uchránili před
bystrozrakým okem NKVD²⁷. Zde se událo to nejprjemnější
v mém životě po propuštění z tábora. A nastalo loučení! Můj
odchod z farnosti lidé nechápali jako zradu, ale prvek nevěry
v tom všem byl. Co se dá dělat? Uplynulý, rychlé utěkly ty doby,
kdy jsem byl vybrán za kněze na farnost ve Slobozanské, tím
spíše mezi pravoslavnými lidmi. Prosil jsem své dobrodince –
farníky o jediné, aby nevyškrtli mé jméno na vzdy; vzdyl jsem
ani neprodal svůj dům, ale světil jim jej do opatrování.

Zivot na farnosti – vůbec jsem neznal všechny ty jeho
prelesti a obtíže. Někdo je spokojen, někdo se cítí dotčen, jiný
zase považuje sluzbu „popa krvežíznivce“ v období budování
komunismu za něco nemožného! Jak bylo Antoniji topiči teplo,
tak začalo být chladno Jeromonachu Antoniji, představenému
chrámu. Ostatně, brzy igumenovi, a pak dokonce archimandri-
tovi.

To poslední povýšení mě vylékalo. Za prvé – bylo spojeno
s mým přechodem na farnost do města, a na rozhovor s úřední-
kem jsem nezapomněl; za druhé – děsily mě zrady (nevěrnosti)
v církevním životě toho období. Upokojoval jsem se tím, že mě
přepadla starécka mrzutost, že není důvod k nějaké nervozitě či
obavám, ale něco mě přece znepokojovalo.

Uběhlo několik relativně poklidných let. Snazil jsem se
postihnout učení o duchovním díle (*o modlitbě*), farníky jsem se
snazil naučit rozlišovat bílé od černého, spásitelné od zhoubné-
ho. V prvních letech po válce to bylo snazší – lidé vyučeni válkou
byli lepší a jejich potřeby byly přirozenější – cenili si střechy nad
hlavou a kousku chleba. Za štěstí se považovalo, že jsi byl živ.

(27) Národní výbor pro vnitřní věci (předchůdce KGB)

jenže později to bude složitější, projeví se rozkladný vliv kine-
matografie a takéž propagandy. Byli jsme nuceni mlčet na
ambonech²⁸, knězi neměli kdeázat. Lidé se budou mnoho smát
a málo přemýšlet.

O tom však nechci nyní hovořit. Igumenem, pak archi-
mandritou, zda se, že lépe to jít nemohlo. Leč něco nedopřávalo
moji duši klidu. Začal jsem častěji jezdit k nám do vesnice, kde
jsem konal kelijni službu ve svém domácím chrámu, který jsem
už nyní měl požeňan biskupem. Sloužil jsem a sloužil, prosil
Boha, aby mi odhalil moji nepravdu, neboť kvůli čemu jinému
bých ztratil pokoj v duši? Když tu jednou, v průběhu jitrní bo-
hoslužby, kterou jsem konával asi ve tři hodiny ráno, ve chvíli
modlitby, při níž jsem vznesl otázkou, která mě tížila, jsem
nikoliv uslyšel, ale spíše pocítil hlas: „A ty, Antoniji, kdo jsi?!”
„Jak kdo, Pane, archimandrita.“ „Ne, ty jsi mnich!“ V tom spoci-
vala odpověď na moji otázku. Ano, jsem mnich!

Druhého dne ráno jsem už byl na eparchiální správě a po-
dal žádost o propuštění. Biskup mě dlouho přemlouval, abych to
nedělal. Musel jsem souhlasit, že zůstanu, než přijde do epar-
chie jiný kněz. Dobře bylo, že se v té době mnozí vraceli z táborů,
přicházeli absolventi seminářů, takže zdržení netrvalo dlouho.»

Starcovství

«V táborech jsem se setkal se starci, kteří ovládali umění
modlitby mysli. Byl tam jeden otec, okolo něhož tál smích, když se
modlil! Jenže kolik toho načerpáš v tabore, kde se nedostává síl
ani času? Možná tak základy. Prostudoval jsem veskerou du-
chovní literaturu, kterou jsem měl u sebe, ale i přesto všechno
jsem toužil po bezprostředním dotyku. A tak jsem se nyní vypra-
vil na cestu hledání nauky duchovního díla (vnitřní modlitby).

„Tučte a bude vám otevřeno.“ Skoro deset let jsem prožil
u jednoho starce, ochránce velké moudrosti spásy, kterou lidem

přinášela Optina. Jenom zřídka jsem odcházel do své vesnice kvůli službě. Před svým zesnutím mi poželnal, abych se ubíral stejnou cestou. A tak po ní pokulhávám, já hršný, podle svých sil.»

Vidění starce Antonije

»Někdy na počátku sedmdesátých let, když jsem sloužil Božskou liturgii, stal jsem hodným prvního vidění. Děla se taková věc. V této době začalo masově uchvácení (kouzlení) lidí Západem a dle toho ztráceli lidé své slovanské rysy – skromost (nenáročnost), pohostinnost, neziskost. Ziskuchtivost se náhle stáva hlavním úhlem pohledu na svět, peníze a věci byly povýšeny nad mravnost a duchovnost. Nejstrášejší však je to, že způsob života lidí, kteří se nazývají pravoslavnými a velmi často přišně zachovávají církevní zvyky, se stává stejným jako u kolem zjiřících pohanu! Ta sama neskrornost v životním stylu, to samé úsilí o kariéru a o vysoké postavení ve společnosti. Vzdýt dětem z věřících rodin již nepůsobí duševní muka vstoupit do pionýra, komsomolu, (komunistické) strany. Ospravedlně, ni je přece po ruce: „A jak bez toho?, vzdýt nezjeme v pustině, ale mezi lidmi. Nu ano, je to hršich, když to tak rozebírame – je to všechno hršich; vykonnáme nějaké pokání.“ Tento jejich lehkovážný postoj ve mně vzbuzoval velike obavy, zda mohou být spaseni. Otázka pouště, do níž by mēli lidé utřkat, mi nedávala pokoj, a tak jsem prořtál Evangelium, zvláště o posledních dobách, a Apokalypsu.

A hle, zřím nesmírně množství jdoucích a jedoucích lidí. Někteří z nich hodovali, jiní smilnili, další činili blížním ohavnosti, a ti všichni společně byli — jakoby unásemi řekou — hnáni vpřed. Bylo tam mnoho nejřůznějších lidí, svěťstí i duchovenstvo, vojáci i politici, další a další. Velká část lidí se přímo hnala vpřed, ale někteří šli klidně. Jejich cesta vedla ke strasně propasti, byla to propast do pekla. Zdálo se, že se do ní všichni musí zřítit, leč nikoliv. Ano, velká část lidí do propasti spadla. Vidím, jak tam každého něco stahuje, někoho auta, jiného jídlo, dalšího

peníze, někoho drahe oděvy. Avšak někteří klidně křáčeli přes hali jím přestěhovat se, posílují je. Do propasti padali nejen boháč, nýbrž i ti, kteří zjevně neměli mnoho majetku. Avšak, měli jedno společné – a to modlu světské žadosti.²⁹

Býlo to strážné. To, co z propasti vycházelo, nebyl ani nátek a kvileni těch, kteří tam padli, ale vanul z ni zápach. Jenže to nebyl obyčejný zápach. Podobně jako nelze popsat tu vůni, která nepochází z květů či bylin, ale je arómatem blahodáv, jemuž Bůh dává vycházet ze svatých ostatků, divotvorných ikon apod., tak potom pekelný zápach – to není pouze hnusný smrad, jako např. od siry, ale je to okusení hrůzy a nenávratnos-
ti, jedním slovem – peklo.

A co se týká poutě, tak i v ni vrah lidí (*ty. d'abel*) máti poutevníky, snaží se vzbudit v nich vášň ziskuchtivosti, chti-če a nebo skličenosť. Mnozí tam padli, mnozí. Ve stejnou dobu se však mnoho knížit a mocných tohoto světa zachránilo, a nejen-že dosáhli spásy, ale pravoslavná Cirkvev je proslavila jako svate. Ač měli dostatek ve všem, jejich srdce však nepatřilo pomijivosti tohoto světa, ale hornímu (*ty. nedeskeinu*).

Nase doba je strašná tím, že pokušení na člověka číhá všude, na každém kroku, a nejčastěji jsou taková, že se dají těžko prohlednout. Kolik jen ke mě přichází lidí, a jak se zda, všechny znepokojuje jediná otázka – jak se spasit, jak se chovat v té či oné situaci. Jenže cožpak je možné brát si zvláštní po-žehnaní na každý čin v průběhu dne – a nejen to, ale dokonce i měšice? Z toho plyne, že je nutné ukázat cestu svodu a to, kam od počátku směřuji. Tyto pohoršlivé cesty se od začátku světa nezmenily, protože ďábel není stvořitel. Jinou věc je, že za mnohá tisíciletí získal zkusenosť, a tak se nyní dáblovy návrhy a „nabídky“ lidem, aby sešlo dolu k němu, do pekla, staly doko-nalejšími, „vytříbenějšími“; konec konců – v podstatě celý sou-časný svět je kompletně jeho nabídka. Říkám – nabídka, návrh, protože donutit nikoho nemůže, to není v jeho moci. Hřích však

zabali do — pro clověka matoucího — balení: „Tady, ano, poslužte si;“ a tak jsou sluzebníci tmy vzdy připraveni se svým: „Co si rácte přát?“

A další zvláštnosti dneška je brzký příchod antikrista. Mnozí duchovní lidé říkají, že se již narodil. Je to těžko posoudit, nepřítel je zálnudný, a lstivý je dokonce i vůči těm, kteří mu slouží. Z nich se mnozí považovali za antikristy, svým světónázorem a ciny skutečně tak vypadali, ale nebyli *tim*, o kom hovoří Církev. Možná, že se už narodil, možná, že ne, — v tom není podstata problému. Když se ptali sv. Ignatije (Brygančaninova) na příchod antikrista, odpověděl, že přesně datum neexistuje; příchod antikrista určí lidé svoji zlobou. Nyní je tedy období konečné přípravy jeho příchodu. Je tedy soustředováni světské moci, vzdýť on nebudě vládnout jenom jedné zemi, nýbrž celému světu, a k tomu je nutné „rozdivočít“³⁰, rozzuřit lidstvo. Už jen málo schází k tomu, aby mohl celé lidstvo srazit na kolena; je k tomu nezbytně vytvořit takový systém života, jehož byt i nepatrná porucha bude mít pro lidstvo katastrofální následky — hlad, chlad, naprostá dezorientace (*rozvrat spoločnosti*). A tento systém se právě buduje. Jak ke všemu dojde, jsem uviděl později, za několik let.«

Druhé vidění starce Antonije. Poučení

»Bylo těžké přijmout to v letech zdanlivého sovětského blahobytu. Tehdy jsem nepomyslel, že se dožiji těch let, kdy se splní mnohé z toho, co mi bylo zjevno.

Jak jsem již pravil, druhé vidění nebylo pokračováním prvního. Vůbec ne. Navíc, stalo se mnohem později a svým obsahem bylo velmi odlišné. První vidění bylo v jistém smyslu poučením. Prosil jsem o odpověď a obdržel jsem ji. Druhé vidění bylo úplně jiného druhu, mělo jiné vlastnosti, je-li možné to

30) Aby se stalo divokým jako šelmy (ztratilo lidskou podobu).

takto tři. O nic jsem neprosil, ale bylo mi shůry dáno spatřit to, na co se dotazovali mnozi lidé, kteří ke mně přicházeli. Jestliže první vidění bylo možno — s větší či menší přesností — převyprávět, pak tedy to druhé převyprávět v podstatě není možné. Otče Alexandře, vůbec poprvé se nyní pokusím využít toto vidění — ni a to v jakési posloupnosti a — řečeno jazykem světské vědy — pokusím se ho systematizovat. Při vyprávění tohoto vidění budu zachovávat jistou posloupnost, ne však přesně tu, v jaké to mně samotnému bylo dáno vidět. Jelikož mně bylo dáno kvůli mému většimu užítku, ale pro tebe a tvé farniky, myslím, bude užitečnější vyprávění v jiném pořadí. Až do této besedy s tebou jsem vše, co mi bylo dáno vidět, používal pouze v odpovědích na otázky věřících, kteří si nevěděli rady.

Jestě několik slov týkajících se ne onoho vidění, nýbrž stvoření světa, aby bylo možné snadněji pochopit to, co bude následovat. Hospodin stvořil vše žive v jediném a velmi pevném řádu. Veskerý svět je dokonale spojen s každým jednotlivým pohnutím i té jeho nejmenší části, a v případě rozumného stvoření — člověka — s pohnutím nevzatahujícím se k vidění — pohnutím v mysli³¹. Skutky nerozumných stvoření nemožno světů způsobit škodu, protože tato nerozumná stvoření (tj. *zvirata*) jsou omezena jakoby vnitřními brzdami či hradbami, tj. svými instinkty a také samoregulačními vlastnostmi přírody. Avšak člověk — to je něco jiného. On je stvořen podle obrazu a podoby Boží. Nebudeme se pít o tom, co je to obraz a co podoba, co je možné ztratit a co ztratit nelze, co má člověk od narození a co má ve svém životě získat, v daném případě je totiž důležité něco jiného — a totiž — jeho chování v materiálním světě a stejně tak i jeho nakládání se svými neviditelnými vlastnostmi (tj. *myslením*) se odráží na okolním prostředí, na prostředí jeho existence, na celém světě. Z tváře země nevyrazil Sodomu a Gomoru Bůh, ale lidé, kteří zavrhli prozřetelnost Stvořitelovu. Řikám to kvůli pochopení, že veskerá ta neštěstí, která se mají s lidstvem a přírodou stát, nejsou následkem Božho hněvu; hlásáme přece, že Bůh je Nejdobrotivější a Všemilostivý, a pravdivě to jako pravdu vyznáváme. Všechna

31) Např. s myšlenkou v lidské mysli

Města se stanou nejstraslivějšími jevištem. Dokonce i ta, která uniknou úplnému zničení, zůstanou bez vody a elektrické- ho proudu, tepla a dodávky potravin, a pak budou připomínat ohromné kamenné hroby, tak mnoho zde bude umírat lidí. Gan- gy banditů budou bez konce páchat své zločiny a dokonce i ve

Zdá se, že bude těžké najít na zemi takové místo, kde by se člověk cítil klidně, v úplném bezpečí. Pokoj člověka bude pouze v naději na Boha, země mu ochranu již skýtá nebude. Nejděsivějšími důsledky hrózi narušená příroda městům, proto- že města se od ní zcela odtrhla. Už jenom samotné rozbití babyloonské věže, současného domu, zpusobi stovky pohřbených bez pokání a přijímání, stovky zahynulých duší. Tyto domy po- stavene na pilotech (sloupech) — v podstatě šipech pronikají- cích zemi — jakoby směřovaly tam, k peklu, přinesou lidem pekelnou smrt pod závaly. A ten, kdo zůstane živý, bude v tu chvíli zavídet zemřelým, protože jeho osud bude ještě straslivěj- ší — smrt hladem a udušením.

Nejprve se začnou dít nejrůznější technické katastrofy; člověkem vytvořený systém existence — v podstatě satanistic- ký, jakozto naprosto odporující Božím zákonům — se začne hroutit. Budou padat letadla, potápět se lodě, vybuchovat ato- move elektrárny, chemické závody. Bude se to dít na pozadí straslivých přírodních úkazů, které budou po celé zemi, ale obzvláště silně v Americe. Půjde o uragány nevidané síly, ze- mětřesení, krutá sucha a naopak potopě se podobající deště. Z tváře země bude vymazáno přišerné monstrum, současná So- doma — New York. Bez odplaty nezustane ani Gomora — Los Angeles.

Tak tedy — o mém vidění budoucnosti.

v současné době.

bědal, ne v příliš vzdalene budoucnosti. Něco z toho se děje již prodalo. A teď o vlastním vidění, o tom, co všechno očekává, lidstva pochází z toho, že chytřáctvím ďáblovým samo sebe za- být, jelikož puzeni či vlečení by znamenalo nutit; veskera bida ne podněcování, vlečení ani vedení nepřitelem zde není, nemůže stva, a dokonce ani nepocházejí z popudu nepřitele, jelikož žad- nestěsti jsou důsledkem všenníctího púsobení samotného lid-

dne bude nebezpečně pohybovat se po městě, a na noc se lidé budou shromazďovat do velkých skupin, aby se společně pokusili dožít rana. Vychoď slunce, běda, nebude zvesťovat radost nového dne, ale hoře nevyhnutelnosti prožít tento den.

Nemůžeme si však myslet, že na venkově bude panovat pokoj a blahobyť. Pole budou otrávena, znetvořena, spálena suchem nebo promočená lijáky a nevydají potřebnou úrodu. Jako nikdy před tím bude hynout dobytek a lidé nebudou schopni zvířata zakopávat, nechať je tedy rozkládat, následkem čehož bude vzduch zkažený straslivým zápachem. Zemědělců budou strádat pod útoky obyvatel měst, kteří se, hledající jídlo, rozprchnou po vesnicích, připravěni zabít člověka kvůli skývě chleba! Ano, kvůli té skývě, která jim nymí nelze do hrdla bez pomazánek a omáček, bude prolévána krev. Kanibalismus se stane obvyklým jevem; po přijetí antikrististovy pečeti lidstvo smaže veskere hrance mravnosti. Také pro vesničany bude noc obdoby mimoxádného strachu, protože bude dobou nejkrutějšího loupení. Nutně bude nejen přezít, ale zachránit nástroje na práci, bez nichž hrozí smrt hladem. Samotní lidé — a to i ve městě — se stanou předmětem lovu. Jistým způsobem to bude vypadat, jakoby se vrátily předpotopní doby. Leč nikoliv. V té době nad světem panovalo Slovo Boží: „Plodte a množte se.“ Jenže nymí sám lidský život a jeho podstata směřuje k zavrhnutí jak blahodati, tak Boží prozřetelnosti. Ani to však ještě není konec.

Na začátku jsem udelal souhrn toho, co všem předcházelo, a ne náhodou. Velmi často, přesněji řečeno — většinou, nevídíme za malým velkě. K výše řečenému — za malým hříchem nevidíme, resp. nechceme vidět, poslapání základních Božích příkazů. Tento svět stvořil Hospodin a jako Stvořitel stvořil svět jsouci v harmonii se Sebou samým. Vzpomeňte si na to, co řekl o pravě stvořeném: „Je to dobré!“ Toto řekl Bůh, Vševláďce a Nejdobrotivější, Všemohoucí a Nejdokonalější, Nejmilosrdnější Stvořitel shledal stvoření dobrým, tj. svět se našel v harmonii s Dobrem, s Laskou, protože Bůh je Laska. Clovek, toto jediné stvoření, které je schopno působit svým vlivem na existenci světa, je vrcholem stvoření a i on je stvořen podle obrazu a podoby Dobra a Lasky. Příkazami, která mu byla Stvořitelem dána,

nejsem ničím jiným, než poučením o tom, jak žít ve světě pokojným a šťastným životem v harmonii s Ním. Vše ostatní, co přikazáním protirečí, je zhoubné jak pro svět, tak i pro vše, co je v něm a je na něm závislé. Vše začíná od drobnosti, svobody v odívání, kolektivní výuky chlapců a dívek – ne pod vedením duchovní osoby, nýbrž světského učitele. Brzy však i tento název zmizí a zůstane pouze – „vyučující“. Učitel čeho a k čemu? Kolik jen z těchto učitelů jsou mravně rozložené osobnosti, rozvedení, prostopásní, neurotici. Další – dejme tomu větší část z nich – si sice zachovávají alespon trochu lidskou tvář, ale neznají a nechťejí znát pravidla vedení života v Bohem stvořeném světě. Co učí? Neučí o světě jako o Božím stvoření, nýbrž taková pravidla života ve světě, jakoby by to byla spíše oblast moci podnevidla života³²! To jsou ty „drobnosti“, z nichž pochází to, co je strašně velké.

Morální rozklad. Kolikrát jen se satan snažil učinit jej všeobecným, všeobjímajícím, ale vždy narazil na hrzné usvědčení od Cirkve; pro duchy temnoty usvědčení nejsiivější. Jako se zloděj krade ve tmě a bojí se světla, tak jsou dábelská mamení nejučinější a nejsvůdnější, není-li přítomno světlo pravdy. Svět zastrelelma (materiálního) dostatek desíti „rozvinutých“ zemí, které si nepřítel vybral jako oporu v díle balamucení a poplětení světa. Hlavní údernou zbraní v tomto díle je heslo svobody! Kolik jen krve bylo prolito ve všech revolucích a převratech, sociálních a pseudonáboženských, politických a mystických svářech na oltář demona „svobody“! To je on – povstávající a svržený – stvoření, které si snaží přisvojit si místo Stvořitele, to je on – hlavní svobodomilec. Jenže jeho „svoboda“ není ona člověku Bohem darovaná schopnost být dokonalým ve všech druzích ctnosti. Nikoliv, jeho „svoboda“ – to jsou nejtěžší okovy, jejichž smyslem je připravit člověka o možnost volby mezi dobrem a zlem, při čemž pak zůstává už jen cesta do pekla. A právě takové „svobody“ bude dosaženo. Protestanté ve své době takéž bojovali za svobodu a proti diktatuře (římského) katolicismu, jenže jakmile se dostali k moci, tak ti stejní baptisté začali s takový terorem a orgiemi³³, že se i Evro-

32) Tedy démonů

33) Dosl. bakhannalilemi (hýřeni, války atd.)

pa otrásla (zdešením)! A co naši, kam je zadržat? Což se snad dá říci, že my jsme pravoslavnou říši (mocnost)^{34?}

První svoboda, kterou bez potřebyje, bez níž se všechny ostatní rozdrolí, je svoboda věrovyznání, tzv. „náboženská tolerance“, Podstatou tohoto hnutí (za toleranci všech duchovních směrů) je — především mládeži — otevřít širokou cestu vedoucí k ďáblu. Pověsímnete si, otče, že tato cesta je jednosměrnou. Zkus se proti tomu postavit, a ihned se zhroutí — proč je pravoslavná Církev nenechá klidně spát! (Řimští) katolíci jsou už vešleku připraveni ke všemu; již přijímají démonickou civilizaci, uznávají tento „progres“. Tím, že podporují sionismus, fakticky říkájí „ano“ příchodu antikrista.

Videl jsem, jak velké usilí a kolik snahy vynakládá zlo tohoto světa, aby zneuctilo svatou Církev, neposkvrněné Tělo Kristovo! Nejdříve jí budou hanit a špinit ve všech novinách, v rozhlase a televizi. Zide se slovanskými jmény budou všemožně stavět pravoslavné duchovenstvo na veřejný posměch, znevazovat či vysmívat se obradům, postům, způsobu života a všemu tomu, co vždy bylo základem životaschopnosti národa. Do Církve, mezi duchovenstvo, budou posílat tisíce a tisíce pokatolické-ných nícíteľů Pravoslavi. Ti budou vypadat zbožně, ale jejíich duch bude jiný, cizí, a lidé opustí jejíich chrámy. Budou zde stát obnovené či nově postavené chrámy, jenzé budou prázdné. Těmž nikde nebude svítit plamínek skutečné svatosti a oddanosti duchu otcovské vřty. Leč, kdo bude chtít, ten nalezne. Nikdo se nebude moci ospravedlnit slovy: „Pane, hleďal jsem, ale nenašel!“ Uprostřed tmy bezbožnosti a nevíry po celé zemi horí ohyn-ký pravdy. Bohu míle duchovenstvo bude pronásledováno a utlačováno, podroběno všemožnému posměchu, a sluzebníci ďábła se nezasťaví ani před vrazdami, když bude Bohem dopuštěno, aby spravedlivý člověk přijal mučednickou korunu. Bude jíich mnoho — spravedlivých mučedníků poslední doby!

A ti, kteří mají cizího ducha, se dočkají vřde, antikrista. Avšak ještě budou mít možnost se spasit, čili rozpoznat, co je to zač, ale moc a peníze zavřou většine (*lidi*) oči. Strášná doba! Vše

34) Myslěno Rusko, kde by lidé mohli mít správně poněti o svobodě, leč dře se tam často to samé, co na Zapadě.

začíná drobnostmi – duchovenstvo přestalo nosit oděv, jenž náleží tomuto stavu, už i oholené brady dle římskokatolické a protestantské módy nejsou nic nevidaného.

Druhá „svoboda“, kterou takéž všemožně pěstují, je svoboda morální zvrhlosti (*prostopásnost*). Běda, lidé jí přijali a stala se neoddelitelnou součástí současného života. Smlistvo není smlistvo, ale sexuální svoboda; pohleďte, jak nepřítel skrytý všude působení za na první pohled libivá slova – ne smlistvo, ale sex, ne krádež, ale vyvlastnění, a tak je to se vším. Nemravnost začíná již od nejuťlejšího věku v podobě tzv. „sexuální výchovy“³⁵ a výchovy ve vzájemných vztazích pohlaví. Dětem budou, jak se to už někde dělá, ukázovat obnažená těla, pohlavní styk, a tím rozněcovat jejich vášň a vydávat toto vše za normální stav. Knihy a televizory budou přeplněny nahými lidmi a hrznými představami smlistva. Obnaženost v současném odívání – to je pouze začátek. Cíl je mnohem, mnohem odpornější – dopatata Astarty a Bala, kde se pohlavně stýkaly stovky a stovky pohavní omámených alkoholem a narkotiky. Tam, kde klanění se během, věcou lidstvo obhájí svobod. Jsí-li někým přemožen, jsí pak jeho otrokem. V toto otroctví zaobalene do „svobod“ jsou unášeni lidé. Jenže přirozené smlistvo sluzebníkům temoty už nestací. Jako projeví skutečné svobodomilnosti, osvobozeného smýšlení, se bude předkládat sodomský hřích a pohlavní styk se zvířaty. Propagace této ohavnosti bude neuvěřitelně silná. Při padám stejnopohlavních „manželství“ dají takový publicitu, jako ve své době objevu antibiologii! Ze všech stran se budou objevovat noví sodomitě – umělci a především politici a státní činitelé. Sodomský hřích se stane vizitkou blížící se budoucnosti. Již nyní se pořádají jejich divoké orgie způsobem každoročních karnaválů v Americe a to vše se bude dít i u nás v neméně odpuzující podobě. Všichni, kteří se budou protivit tomuto dábelskému životu a bésavské síle, budou obviňeni z omezení osobní svobody druhých a prohlášeni za tmářské hulváty, nevdělance a protisátání zvlí, jelikož všechny sáty udělí ve svém působení prioritu ochrannováním nikoliv morálky, ale bésavských svobod.

35) Dosl. „výchova v pohlavní kultuře“

36) Tj. samospráva venkovských obvodů od r. 1864 do r. 1917

Jinou straslivou ďábelskou pastí bude ponoukání lidí k vydělávání peněz, ke zvyšování osobního příjmu. Vašeň lačnosti peněz je zhoubná, smrtelná jako jakákoli jiná nestrídmost. Nestrídmost vede k ničení přírody a nezaleží vůbec na tom, v jaké sféře byly tyto peníze vydělány, stejně se to vždy projeví na okolním světě. Druhá část této ďáblovy léčky spočívá ve zpusobu použití těchto peněz či prostředků. Ještě jednou opakuj, že vytvářený systém života je neuvěřitelně krehký, až podivuhodně krehký. A tak i užívání oněch peněz lidmi podlehá této krehkosti.

Mladěz, která se svými pády do hříchů ocitá v moci satana a je otupělá alkoholem a narkotiky, nebude nakonec schopná obstát před odvěkým vrahem lidstva, jenž ji zve do pekla, a své životy budou (*itō mladi lidé*) končit sebevraždami. Množství těch, kteří na sebe vzáhnou rukou, nezměrně vzroste. Jejich počet se zvýší natolik, že takový konec již okolí ani nepřekvapí, neboť budou pochopitelným následkem toho, co se děje. A to tím spíše, že počet nemocných strasnými nemoceami, spoujenými s chřtíem a smyslností nebo nestrídmostí a s otrávením světa, bude tak veliký a jejich utrpení tak nesmírná, že společnost přijme sebevraždy jako nějaký akt milosrdenství. Dojdou dokonce až k tomu, že k tomu budou lidi ponoukat. Vysvětlení je prosté – vše je zacieleno k záhubě duší zbloudilých lidí.

A to vše začalo z drobnosti, a jak dávno. Tato špatnost u nás přichází s předáním církevně-farmích škol do správy zemstva čili světské moci.³⁶ Tam přišli jako učitele bezbožníci, aby připravili kádry pro revoluční r. 1917!

Ano, je to svoboda vskutkanu jen pro běsy; vzdýt už nyní se názorověho obsahu. To je tedy dobrá svoboda, když je možné nejsou dopuštěny protikladné názory a stamoviska jiného světona veliké svátky. JAKE NESMYSLY SE TAM JENOM PÍŠI A TŘKAJÍ, ALE SECH. CO SE TELEVIZE TÝČE, TAK DO NI MAJÍ BISKUPOVE PŘÍSTUP JIŽ JEN NESĚKÁŠ S PRAVOSLAVNÝM ČLANKEM JINDE NEŽ V CÍRKEVNÍCH ČASOPIS- jediné – vysmívat se svatosti! Vše ostatní je tabu.

Čím jsou vlastně současně peníze? Předstíraní, švindl, přizrak, iluze, něco jako dábelské „čary“. Věškerá vyráběná technika má svůj význam, jen za mnohých „jestliže“: „jestliže je benzin, jestliže jsou nahradní díly, jestli není příliš vysoká radiace (kdy je elektromika nefunkční)...; a tak by bylo možno stále pokračovat dál a dál. Současný automobil není bez specializovaných oprav a může používat! To znamená, že stačí odebrat jedno z „jestliže“, a vše se stane hromadou nepotřebného železa. Příklad máme (v Rusku) před očima – co má nyní hodnotu pro zemědělece?, kůň a kráva.

Čím dal tím větší část peněz je uložena buď v bankách nebo v cenných papírech. Jenže tyto banky padnou, aby byli lidé sráženi na kolena. Padnou současně; zkoušky na to již proběhly a úspěšně. Továrny se zastaví následkem přírodních katastrof a válek. A co člověku zůstane? Hromada nepotřebných a neužitelných věcí, například získání byly promrhány roky života; cena těchto věcí je totiž dosti relativní, a to dokonce i v bohatém světě, ale ve světě katastrof jsou prachem k ničemu.

Vzpomínám si, jak se mě nějaké ženy tázaly: „Je to hřích, nebo není, když má někdo doma křišťál a koberce?“ Všichni v Sovětském svazu takové věci totiž hodně nakupovali do svých domovů – do zásoby. A co dál? Co s tím? Teď si představ, že je vypnutá elektřina, plyn a topení. Za co člověk vymění koberce a křišťál? Za pílů, sekery a malá plechová kamínka ze sudu! Jenže, kdo má takové věci? Jeden, možná dva lidé ze sta.

Jestě co se týče věcí. Jak racionálně byl uspořádán svět v době před šlennostmi 19.—20. století! Oděv se zhotovoval kva- litní, spolehlivý. Na zhotovení takového oděvu byla vynaložena síla a námaha, a tak se zachoval i vnučkám. Jak jen si lidé vážili svého času! Proto jim čas stáhl na všechno, na poli vše stihnout, do chrámu chodit i za stolem ve svátek s rodinou posedět. A co se děje nyní? Obuv – na sezónu, oděv – na dvě, dobře – na tři! Na modlitbu vsák čas už není, a jít do chrámu? – pomodlím se doma, a co čas na děti? – hrůza, vyrůstají bezpřízorně, protože jejich rodiče musejí vydělat peníze. Zato si nezapíjeme hůře než ostatní. Jenže, skutečně zapíjeme? Zije pouze ten, kdo je svobodný; zapátec a otrok - existuje. Bůh dal svého jednorozměrného Syna,

aby nás vysvobodil z otroctví, ze zajetí hříchů a vášní, a my — podobně jako Židé, kteří vyšli z egyptského zajetí, — reptáme a ženeme se zpátky, do otroctví. Ať si třeba i děti umírají, blízni ať jsou ponizováni, ale gábl musí být včas! Avšak tento žvanec — to je v podstatě syr nastrožený v pastičce. Dvůrka zaklapnou a syr je stále tam; ví ale mýš, že byla chycena? Její čas již odbil, ale ona jí syr, horlivě jej hrýze, a je velmi šťastná z chutného oběda, který se tam pro ni — sama neví odkud — objevil. Ten, kdo past nastrožil, však již uslyšel, že past sklápěla a obět je chycena. Může přijít a obět vzápětí zabít, a také jí může nechat oběd stravit. Mýš bude sice zpochárku počítovat stisněnost, ale potom přivýkne. „Dogedla's a maš hlad?“ „Áno, ale nikdo mne nezabíjí...“ (*Takže se ani nesaží uprchnout.*) A konec — ten je přece znám. Myslim, že i mýš tuší.

Áno, jsou to strašné doby. Přemýšlej, proč byla rozputána poslední válka? Někteří říkají: Hitler, bojovnost německého národa, rozdělení Evropy a světa. Komunisté zase se domnívají, že to byl imperialismus a zápas o kolonie. V tom však nespočívá podstata, ta se se nalézá v možnosti centralizace moci, moci nad světem. Strom se pozná po ovoci. Co ti řekne prodáváč na trhu o sazenici, ověřis a oceniš teprve tehdy, když ziskáš plod, až se ho dočkáš. Jaké jsou plody té války? — milióny pravoslavných zabitých a zmrazčených jak u nás Rusku, tak i na Balkáně. Hlavní částou Pravoslavi na jihužapadě je Srbsko, které je nyní v rukách Chorvatů, římských katolíků.³⁷ Josef Tito byl Chorvat. Chorvatsko se stalo nejvíce se rozvíjející republikou. Pravoslavné oblasti v Jugoslávii nejenže jsou opomíjeny, ale Kosovo je osidlováno muslimy, stejně jako dnes Rusko a Moskva.

Druhým výsledekem války je Izrael. Propagandou bylo vše organizováno tak, aby to vypadalo, že těmi, kteří ve válce nejvíce trpěli, byli Židé, a v zádném případě ne Slované, nebo např. Francouzi. Vratme se k Balkánu — po boku Tita bojovali Srbové, Chorvate byli s Němci; ale v závěrečné bilanci byli vítězi Chorvate. Stejně je to i s Židy. Za prvé, koho Němci porazdili? Velká část z nich, to byli smíšení Židé, buď pokřtení, nebo liběralní ve víře, zřídka orthodoxní, a tím spíše se neocitl v Hitlerových

37) V dobách bývalé Jugoslávie.

mučrňách zádny z vůdčů Sionismu – stihli emigrovat, protože znali podstatu toho, co probíhá.³⁸ Avšak pronásledování Židů, spolu se zvláštní interpretací všech těch událostí, umožnilo vytvořit stát Izrael. Zeměčku jim přidělili ... Do dílaně by se vešla; ale — jak se říká — místo u stolu už musejí mít. Tato země je však vybojována na Arabech. A ještě k tomu — Arabové jsou teroristé a ne Židé!

Třetím výsledekem války je Evropa. Co by ještě mohlo donutit (evropské národy) k sjednocení, když ne globální válka? A he, jiz je možné povazovat užemi od Turecka po Norsko za jeden stát. Vše bude společně – vláda, peníze, zákony. Vše je dojednáno (koordinováno) s Amerikou, aby při obecném sjednocení nedocházelo ke konfliktům.

Který z těchto výsledků je nejvýznamnější pro satanisty? To nevíme. Myslím si a viděl jsem, že toto jsou stupínky jednoho žebříku, schodů vedoucích do království antikrista. Až přijde, tak už bude vše připraveno: naprosta centralizace, spočítání všichni lidé, každý bude mít své číslo a kartu a v ní bude vše, dokonce i osobní postoj a světonázor. Za pomoci této karty bude možné kontrolovat pohyb člověka po zemi, pod zemi i pod vodou. To vše bude.

Samozřejmě, (d'ábel) bude chtít, aby se mu lidé poklonili dobrovolně, stejně jako svět přijal Krista. Avšak je to dobrovolnost, se kterou jde dobýtek na porážku. Dobytče jde sice samo, ale po stranách jsou pastýři s bičí. Lidstvo se jiz nachází v myši pasti, i když ještě dost syra zbyvá, proto Spasitel podotkl, zdali nalezne alespoň jednu věřící duši. Přijali jsme podmínky tohoto světa, jiz jsme na ně přijívali. Lidé nejenže souhlasili, ale sami utvářejí svůj systém závislosti na tomto světě. Jestliže jiz jiz přijal pravidla hry, tak budeš hrát až do konce, v daném případě – do Strašného soudu.

Vyprávěl jsem tak hrůzostrašně příběhy, že hroznější to už být nemůže. Slyšet o těch hrůzách však není to, co vidět je; vidět to vše je mnohem straslivější a odpornější. Není však dobře

(38) Tímto nechceme v žádném případě zlehčovat skutečnost, že za druhé světové války kruté trpělo a bylo zabito velké množství nevinných Židů; pozn. red.

hovorit o všem, aby se kvůli obrázům budoucnosti už dnes v li-
dech nerozhorelo zoufalství.

Áno, zda se, že to nejrealnější z toho, co existuje v tomto světe, je smrt. Avšak právě v její realitě nikdo nechce věřit, přeseňjí, smrt se zda lidem stejně nerealná, jako se jim zda být iluzorní celá lidská existence. Jenže lidský život není podvodnou inscenací, protože pak by byl klamný, u Boha však neexistuje klam, Bůh je Pravda. Život je iluzi v tom smyslu, že rychle plyne, a v tom, jaký k němu má vztah sám člověk; jak se říká, věškerá naše bida je v nás samých. Člověk se k rychle uplývajícímu životu staví jako k věčnosti a zanedbává tu nejtěšší realitu – smrt. Mluv s někým o smrti — a ještě k tomu o jeho — a stane se z tebe nepřítel. Jenže proč?, či snad on, já nebo onen, budeme žít věčně? Jednoduše, snažíme se o smrti neuvazovat, ale scho- vat se před ní pštrosim zpusobem — v případě nebezpečí strká hlavu do písku a nebezpečí — jako by nebylo! Podívej se, kolik svatých si dávalo do své kelie rakev, a kvůli čemu? Pamatováni na smrt, jak říká svatá tradice, je zárukou spásy. A hle! Jáci to byli lidé, první lidé, synové Boží, kteří si před očima stále drželi vzpomínku na smrt — rakevi! To se vztahuje na mne, na nás, hrišné, zvláště pak na lidi poslední doby, protože to vše (*nesprav- ný postoj/ clovka ke smrti*) nás táhne k iluzi o věčném životě zde na zemi — tak už jsme dokázali sami sebe oklamat; nu, už zbyvá jen málo a obstaráme si elixír věčného mládí.

Stejně jako oslovi přivazují před oči rakev, aby za ni celou cestu utíkal a nerušil svého majitele zastávkami, tak i dáběl lidstvu předkládá rakev věčného, hrišného života na zemi, aby se za tím hnalo. Prys kvůli čemu se zabývat duchovní činností, modlitbou, půstem a ještě k tomu milováním svého bližního? Bud' věř v to, že tě po smrti čeká pouze vlnká hlina, ve které zetiš a rakev ztrouchniví, nebo důvěřuj v to, že už existují me- today omládnutí, prodlinzování života, zabraňení stárnutí a vi- bec vše, co si budete přát. Jestliže jste vsak už příliš nemocni, a žít se chce, tak vás zmrázíme! Až vás zmrázíme, tak již zcela jisté bude vše objeveno a vy budete žít věčně! Jenže to jsou blažoly pro poštilce, ale lidé tomu věři, věři, nestastnici. Áno, na zemi se mužes sjednotit s věčností, na vlastni oči se přesved- čit o tom, jaká je skutečnost, o opravdové věčnosti a nepodléhat

pak satanské fatamorgane. Apoštol Pavel, ct. Serram Sarovský a mnoho dalších spravedlivců se stalo hodnýmmi vidět krásu rajsčích přibytků! Stejně tak ještě počet modlitěbnků bylo ozářeno nestvoreným Taborským světlem. Není takéž zarrukou prave reality také to, jak vypadali lidé Boží a lidé satana?

Jak se tedy spásit v této strašné a zhoubné době? V současnosti přičhazejí někteří teoretici, kteří se domnívají, že se prý člověk nemůže spásit – když se Bohnu zachce, pak bude spasen, nebude-li se Bohnu chtít, není spása možná. A to vše bez vztahu ke skutkům člověka.³⁹ To je přímo jakýsi kalvinismus⁴⁰, podle kterého vlastně nemá úsílí o spásu smysl, když spása není možná: „Hřeš, můj bratře, hřeš, jak jen si bude tvoje duše přát, a snažís-li se zalíbit (Bohu) nebo nikoliv, je to stejně jedno, protože na tobě nic nezávisí.“

Ne, tak to není. Samozřejmě, bez Boží pomoci nemůže být nikdo spasen; sám Spasitel to řekl svým učedníkům. Avšak pomoc Boží se připojuje k lidskému úsílí, k jeho dílům a snaze. Veliký biskup sv. Jan Zlatoušlý řekl, abys přinesl všechno, co je tvé, a to, co se nedostává, pak doplň Bůh! Jenže nám chybí horlivost, a proto spásy dosahujeme skrze souzen, ano i nemo-cení. A stridmosti, stridmosti ve všem. Věšteni (*napr. horoskopdy atd.*), konsumismus, je straslivou uzdou dábla nasazenou lidem. Vše je založeno na zisku a nemá to hranic.

Začal jsem své vyprávění od prvního vidění tím, jak lidé padali do pekla, a co je tam táhlo. Tak jak tedy? není možné mít auta, domy, nábytek? Jednou, před několika lety, ke mně s prosbou o modlitby přijely dvě ruské rodiny, uprchlici z Gruzie. Překvapil mě jejich útek a to, jak prohňal. Vycestovat již nebylo možné a všichni, kdo se o to pokusili legálně, tj. dodrželi všechny formality, aby mohli vyvézt veškerý svůj majetek, úředně si zadrželi, co bylo požadováno k vyvezení aut a nevím čeho všeho, byli na hranicích nebo cestou k nim oloupeni a vytrpěli velice

- 39) Spása prý vůbec nezáleží na člověku samotném, nýbrž jedine na Bohu; koho Bůh nechce spásit, ten bude o spásu usilovat zbytečně; zachce-li se Bohnu spásit člověk, pak bude spasen v každém případě. (Podobný mylný názor — o předurčení některých lidí ke spásě a jiných k zatracení — zastával ve své době i blaž. Augustin.)
- 40) Druh protestantů, evangeliků

nasili, byli téměř zabiti. Moji hosté uvažovali moudře: „Bůh dal, Bůh vzal, jen abychom zůstali na zívnu a to ostatní přijde.“ Jedine, co tito uprchlíci měli, bylo: auto, ve kterém jeli, a teplo oděvy v kuftru. A když přijeli sem, tak jim Bůh ve své prozřetelnosti tady dal ubytování a auto si mohli legalizovat.

V tom to spočívá – ve vztahu k věcem. Jeden bude věci zachránovat a dokonce při tom nemyslí ani na své bezpečí, vzdýt je získával celý život. Pro druhého jsou pouze prostředkem, ale ne cílem. Proto člověk s takovým vztahem k věcem nebude vynakládat žádné zvláštní úsilí na to, co se nazývá „prestíž“. Stačí, když se budu cítit dobře. A to je správný přístup – zvláště v naší době. Není zapotřebí shromazďovat věci, jejichž význam vám buď není zcela jasný, nebo je bude možno použít teprve, až uplyne mnoho času. Kupte je kvůli tomu, že je mají všichni. To nejde. Pouze to, co je skutečně nutné, a ne to nejdražší, ale obvyčejně a spolehlivě. Obzvláště se to týká šatů, oděvu zimmih, tepleho. Princip je stejný – kvalita, přirozená a dostatečná, maximální hřejivost.

Velmi opatrný musí být člověk ohledně elektroniky a elektronických přístrojů. Tito domněli přátele se v okamžiku změni na zjevne a nelitostně nepřátele – jakýkoliv příjmač je současně také vysilačem. Nejednou jsem na toto téma besedoval s odborně vzdělanými lidmi. Obzvláště se to týká televize; okolo tohoto „zázraků“ civilizace se vedou velké diskuse. Myslim, že tato otázka se netýká pouze a tolik samotného televizoru, jako spíše jeho používání.

Lidé dnešní doby se na jedné straně vzájemně setkávají nadbytečně, ale na straně druhé, což nás nepřekvapuje, je velký nedostatek kontaktů a společenství. Jde o to, že mezilidské společenství — stejně jako vše, co člověk v současné době čini, — se děje ve spěchu. Ke vzájemnému kontaktu a vztahu dochází buď na pracovišti, nebo na cestě, kdy člověk není v pokojném rozpoloženi, buď je rozrušený, nebo unavený. Chybí nezbytná přestávka pro vzájemný mezilidský vztah v klidném stavu.

Dnešní člověk má velike množství zbytečného času, a to jsem se nepřekl, je zbytečný; protože je volný, je i zbytečný. Tak je to ve všem: v jídle, odívání, bydlení. Všude je nadbytek

(zbytečnosti), což je velmi nebezpečně pro duši. Naddytek času je však obzvláště nebezpečný, protože samotný fakt, že se objeví zbytečný čas, svědčí o nepřítomnosti duchovního života, je známím okleštěností způsobu života. Pohlédte, na úkor čeho se objevuje nadbytečný čas. Na úkor práce? Ne, cokoliiv, ale práce na posledním místě nebude. Samozřejmě, o defnitivně padých lidech – alkoholických, narkomanech nechci hovořit; toto téma, přestože s tím našim souvisí, přece se od něho už odklání.

Takže práce je pro člověka v dnešní společnosti na prvním místě. Navíc, dokonce i věřící lidé se na jáře zabývají zahrad-kářskými pracemi bez ohledu na to, jestli je neděle, Strastný nebo Světlý týden, je jim to jedno, projevuje se tu jakási hrubost či nevšímavost (*he duchovinu životu*). Z toho plyne, že naddy-tecny, volný čas není. A ještě k tomu – všichni narkají kvůli jeho nedostatku. Jenže toto přece je volný čas a je ho velké množství, odkud tedy pochází?

Jedná se o ten čas, který má být využit pro duchovní činnost, tedy na modlitbu, nebo ke čtení duchovní literatury, a sem patří i pěstování pro duši užitečných (*mezilidských*) kon-táktů, společenství. Tento čas je ale utrácen pouze na zábavu. Dábel naučil člověka, aby si zorganizoval svůj životní styl tak, aby v něm zcela scházel čas pokojě, čas promyšlení uplynulého dne, týdne, měsíce. Vše je nahrazeno zábavami. A právě v tomto systému bavení lidí bylo televizí přiděleno čestně a privilegiěva-né místo. Lvi díl volného času „sežere“ právě tato modla součas-né civilizace. Nazval bych ji straslivým despotou a tyranem, pod jehož vládou se většina lidstva ocitla v takovém otroctví, jaké svět ještě neviděl. Vždyť drtivější otroci vimali své ponížené postavení, protože mu byli podrobeni cestou násilí. Jenže v naší době se jedná o otroctví dobrovolné a — na první pohled — přijemné. A jen horké plody bezduchovnosti, bezcitnosti, mo-rálního rozkladu ukazují, že tady, stejně jako v jakémkoli jiném otroctví, má vyhodý pouze pán (majitel otroků). A rohy tohoto pána probleskují skrze obrazovku *televize*. Proto v tomto syste-lena pouhá role „zrouta“ volného času; její rozkladná a ničitel-ská role je totiž mnohem širší. Člověk sleduje nově zprávy, dokonce i pravoslavný, a připadá mu, že je to kazdopádně po-

třeba a užitečná věc, nikoliv škodlivá. Jenže vlastní zprávy trvají pouze malou chvíli, a ostatní je analyzá události – tedy jaký pohled na to, co se stalo, si mají konzumentí televizní produkce vytvořit. Jámena těch, kteří si objednávají tyto ko-mentáře, těch, kteří kontrolují podávané informace, nesmějí být významných programů docházi k tomu, že se v člověku níčí schopnost samostatného přemýšlení, pochopení probíhajících události a posleze – formování vlastního názoru na svět.

Zmínil jsem se pře o poskození současných vztahů mezi lidmi. Koreny této nedostatečnosti spočívají právě v tom, že chybí individuální myšlení a chápání probíhajících událostí, což souvisí s vlastním světovým názorem. To však žádným způsobem neospřavedlňuje volbu, kterou každý současný „jednotlivec“ činí.

Ríkali jsem již, že u matky v kuchyni vzdy někdo byl. Večer po jídle se stával velický samovar a všichni, kdo zůstávali na noc, usedli pít čaj. Začínala beseda. Jak to bylo zajímavé! Koliik poučení bylo ve vyprávěních těch prostých lidí. Otec se posmíval naši zálibě trávit večery v kuchyni, domníval se, že vzdělávaný člověk nemůže od sotva gramotných lidí nic načerpat. Avšak, když s námi strávil několik večerů, změnil svůj názor. Všichni lidé, kteří se tam scházeli, byli pravoslavní, svéta znali, a to nikoliv z televizních zpráv. Vyprávěli o těch událostech, přibě- zích ze života, jichž byli sami svědky nebo je slyšeli od očívidců. V tom všem se hledala poučná stránka věci, důsledky toho, co se stalo, jednak jako působení Boží prozřetelnosti i jako svobodný projev lidské vůle. V těchto diskusích se objevovaly různorodé lidské myšlenky, odlišné postoje ke světu. Lidé tehdy uměli nejen si (*vypravěni*) vyslechnout, ale také je vnímat, a celkově raději naslouchali, nežli hovořili. I když, opakují, každý z při- tomných měl co říct.

Malá odbočka k něčemu zajímavému. I když celkově se zdálo, že je v impériu blahobyt a hojnost, tak títo prostí lidé již tehdy viděli příchazející katastrofu. A nebylo to ani tolik z důvo- du jejich kontaktu s optinskými a nebo kyjevskými starci či kvůli naslouchání kázání spravedlivého Jána Kronštadtského,

spíše jejich vidění budoucího pramenilo z jejich schopnosti sledovat probíhající události a učinit si závěry nikoliv na základě materiálůmi hojnosti lidí okolo, nýbrž z toho, jak si společnost zachovávala duchovnost. A právě ubývání viry — nikoliv viry v existenci Boha, ale pokles viry jakožto zachovávající Kristových příkazů — to tyto lidi přivádělo k myšlence, že přicházející pohroma je nevyhnutelná. Ještě se pak vrátím k tomu „ku-chyňskému společenství“, ale nyní o našem životě.

Ano, současně mezilidské vztahy na takové úrovni prostě nejsou možné. Jde o to, že i když se lidé shromáždí společně za jedním stolem, to, co je především rozděluje, je vztah k víře. Jak praví (v žalmu) moudrý David: „Rtka blázen ve svém srdci — není Boha!“ Odmítání existence Boha, to je bláznovství a spo-lehivá cesta k pomatenosti. Není to však bláznovství pohanů, které učili apoštolové a svatí otcové prvníků dob křesťanství. O pohanech dneška řekl apoštol, že „zdravě učení nepřijmou, ale podle svých žádostí si vyberou učitele, kteří by lahodili jejich sluchu, a od pravdy odvrátí sluch a obrátí se k bájím“. Je tedy možné mít normální (*mezilidské*) společenství v takových pod-mínkách? Lidé si zamílovali hovořit, ale ne naslouchat, poučovat druhé, ale nikoliv sami se učit. Co táhne všechny za společný stůl? Opájení alkoholem, hojnost jídla, tedy to, co je na stole, a ne ti, kdo jsou za stolem. Nic pro duši užitečného v takovém prostředí vzniknout nemůže, protože o Bohu, jak učili svatí, s plným záudkem mluvit nelze, a ještě k tomu s oplou hlavou — to už vůbec ne!

A ještě jedno strasné zlo od televize, ale, bohužel, zdaleka ne poslední. To zlo spočívá v podřívání autority Církve. Podřívání plánovitě a dábelesky chytře; tkví v posměšcích nad duchovenstvem, nad pravoslavnými obrady, proti křesťanství je sta-věn okultismus, pohanství. Vše je prosáknuto nenávistí k Pravdě. Neuběhne mnoho času, a televize začne veřejně zne-vážovat Krista a vysmívat se svatým. Mimorádnou nenávistí budou proniknutý pořady o Bohorodici, vše bude přetékat jedem pekelné zloby. Zahaleno závojem humoru a komedie — „všemu se smějící peklo“ — dovede do konce započatí dílo posmívání se všemu Božimu, duchovnímu. Konec bude spočívat v tom, že se objevi ten, kdo se bude snažit nahradit Boha sebou samým.

A vstoupí do všech domů najednou. Cože?, jak může člověk vejít do každého domu? Již jsme říkali, že vsudypřítomnost – to je jedna z vlastností Boha, dokonce i andělé se přemísťují v prostoru a existují v čase. Takže, uči-li Církev, že antikrist přijde najednou do všech domů, tak si protirečí?

Jistěže nikoliv. Církev svatá, obecná a apoštolská je nadobou pravdy, Boží pravdy. Antikrist napodobí vsudypřítomnost a vstoupí do všech domů současně za pomoci televize. Každý člověk ho přijme ve svém přítoku a přijme ho dobrovolně! A přijme ho, přijme, protože sám chtěl být k tomu připravován a připravil se odpovídajícím způsobem, vzdýt nevnímá poučení Dobrého Pastýře utéci do pouště. Jenže to mu je „proti srsti“, smutno a nezabavno je „vzábílemu“ – a ještě k tomu v poušti!»

„Otcе Antonji, ale kde je nyní tato poušť?“ nevydržel jsem mlčet.

«Ach, ty můj dobroti vy svaty otče, ty nepřemýšlíš, ano, omítka na tvém chrámu ti bere více času, než je nutno, jak se domnívám, jinak bys mi nekládl takovou otázku. Nu, odpusť mi, starci! Tlučete do toho, co je vnějši, a málo se trápíte vnitřím. Jediný chrám, rukama neucíněný, (postavený) v lidské duši má cenu jako deset chrámů kamenných! Běda, římský katoliciismus *propadly vnějškovosti a formalnosti* se založil na ubohém Petrovi a *působí svym vlivem i na nás* – a po sjezdnooceni s uniaty ještě více – takže i *my* vše poměrujeme vnějškově, proto ty různé kříže a mistry⁴¹. Přecť si spisy mučedníka biskupa Ilariona Trojického, to byl moudrý biskup. Mám vřhátky a vypisky z jeho přednášek.

To nejdůležitější na poušti je jednotvárnost, nic nepřítahuje oči, vše je stejné. Dábel vytváří fatamorgánu (*preludy*), bud jako zelen, vodu, nebo nakonec zlato. Hodnotu však má jen obrácení se ke Kristu, jak píše svatí poustevníci, vykonnat modlitbu, pokřizovat se, a vše zmizí. Stejně tak i dnes je nutné snažit se o takový stav duše, aby tvůj pohled k ničemu nepřihnul, aby se ti vše kolem stalo pouští, a když spatříš nějaké pokušení, tak

41) Různá církevní významěnáni, duchovenské hodnosti: právo nosit zlatý náprsní kříž, kříž s ozdobami, mirtu atd.

se pomodli, pokřizuj a vyzpovídej. Odsuzuj sebe, že jsi v poušti uviděl pokušení; to totiž znamená, že jsi je chtěl uvidět, přesejti, byl jsi k tomu rozpolozen.

Proč se divíš? Uvedu ti jeden příklad. Jde lessem houbar, kolem něj je spousta prašivěk, ale jeho pohled na nich nespocíná, nevšímá si jich. Význam má pouze jít k jediné houbě, která je dobrá, – ihned ji spatří a zdálky ji rozpozná. Tak si počíná dobrý houbar, jeho košík bude plný. Avšak špatný houbar, který hlídá pouze na prašivky, si nevšimne dokonce ani velkého hříbu! V košíku takového houbare není nic k vidění. Viděl dobrý houbar prašivky? Viděl, ale nevěnoval jim pozornost, jeho pohled se na nich nezastavil. A tak bude vzpomínat pouze na dobré a o tom vyprávět, jeho duše bude jásat.

Stejně je to i s hříchem. Když člověk vidí okolo sebe samý hřích a jenom hřešící lidi, věnuje tomu pozornost. A tak či onak nechává, to, co viděl, vstoupovat (*do sveho nitra*) skrze svoje myšlenky, a stává se tak učastníkem hříchu. Neobracej pozor-nost na všechnu tu nepravost, ale spal své vlastní nedostatký, s nimi bojuj, na ně se rozhořči, a neposkvrniš se. Tak tadý máš tu poušť. Jinak, jedenkřát jsi se podíval – pobouřilo tě to, podru-he – a již jakoby se v tobě objevil zájem, čím se to vlastně lidé zaobírají, po třetí – zachtělo se také to vyzkoušet! Tak to je, a proto se mluví o útěku do pouště.

Na druhé straně je však nutno chápat to i doslovně, vzdýť úplně a absolutně kontroly nad námi se anti-křistu u nás⁴² nepo-darí dosáhnout; ano, dokonce i na Západě jsem uviděl lidi skryté před jeho rohatými sluhý. Bůh to nedopustí (*aby ďábel dosáhl absolutní kontroly nad všemi lidmi*). Jisté, kdo chce spásu a kvit-misto, takový bude ve větším bezpečí. Jenže, lidé se budou konejšit tím, že je spása možná vsude až do Druhého příchodu (Křistova). Hle, brzy budou všem přidělovat čísla, aby pro anti-křista udělali součet, pak zavědou speciální karty – pasy⁴³, a to je závázně, protože pak bude možné určit místo, kde se každý člověk nalézá. Je možno se obejít i bez toho? Je to možné, pouze

42) Tj. v Rusku
Mýslí se – osobní příkazy

nebude možno obchodovať, nakupovať, získať byt apod. Pro tato čísla a pasy si pújdou dokonce i ti, ktorí se počítajú za pravoslavné, budú na ně stát frontu. A co?, hovoriť snad svate Písmo a Tradice o něčem jiném?!

Tak to je ona, tvá poušť, v níž lidé doufající v Boha dostávají pokrm od andělů, nebo jim stáčílo tak málo, že to mnozí dnes považují za pohádku, která je proti rozumu!

Ach, tenhle rozum! Jeden si nožem řeže chléb, a druhý nožem připraví člověka o život. Rozum, rozum – to je lidský trik, neexistuje taková podlost a špinavost, kterou by rozum nedokázal ospravedlnit, prokázat, že nejsou důvody, kvůli nimž by jakákoliiv ohavnost neměla být provedena. A tak bude ospravedlnovat i přídělovaná osobní čísla, nové pasy i ... 666! Vždyť čísla nebudou dávat bezduchým tělům, nebo kvůli tomu používat narkózu, ne, rozhodně ne! Lidé budou všemu rozumět, vše budou chápat, ale jejich rozum si najde ospravedlnění, dozajista je najde. Clovek, který je již vnitřně připraven ke zradě, se bude utěšovat argumenty rozumu.

Težko se mě, stoletemu starci, o tom hovort, ale příprava bude taková a stejně tak i výcvik, že o vysokých věcech, věte mi, nebude ani řeči. Jak by tam mohlo zaznít: „Miluj Boha svého?“ Zradí sami sebe, ženu i děti, i své tělo! Apostol lasky¹⁴ obviňoval toho, kdo byl přesvědčen o své lásce k Bohu, ale bližní ho svého nenáviděl, řka: „Kdo nemiluje bratra svého, kterého vidí, Boha, jehož neviděl, kterak může milovat?“⁴⁵ Přičemž pod bližním se rozumí ani ne tolik pokrevní příbuzný, jako spíše lidé, kteří nás obklopují. Avšak zradce poslední doby, to je zradce svého vlastního potomstva, připravěný vše zhltnout a zničit kvůli okamžiku pozemského života; takový nechce přijít k rozumu a pochopit, že zrazuje především sebe samého a odevzdává se ne do rukou pozemských tyránů, ale do věčného mučení v pekle. Zrazuje, zrazuje. Když se narodil, byl pokřtěn, nacházel se v Božích rukách. Ale má svobodnou vůli a chápe, kde je dobro a kde zlo; leč přesto se vědomě odevzdává ze synovství Lasky do otročení zlu! A tam je to strašné!

41) Jan evangelista
1. Jan 4,20

Zamysli se, můj dravý otče svatý, Matka Boží se obávala přechodu, pouze přechodu(!) z pozemského života k životu věč-nému, obávala se mžnání (pro Ni mžnáního, pro nás však nutného a zákonitého!) setkání se sluzebníky tmy! „A lidé se tě zřikají, Bože, odevzdávajíce se na vzdy svému i tvému nepříteli!“

Starec se odklonil na podušku a umlkl. Ze zavřených víček vytekaly slzy po velikých kapkách – jedna, dvě, tři ... Rty neslyšně šeptaly slova modlitby.

»Myslíš, – pokračoval po několika minutách starec, – že jen tak (pro nic za nic) byl sarovský divotvorce, který zažil pozdvižení do rajských prýbů, připravěn sám jít do pekla, jen aby se druzi zachránili? Nikoliv. Je to vyšší stupeň lásky jako souhrn všech dokonalostí a to je, jestli chceš, Bohozrození a Boho-poznání. Bůh dal svého Syna jako Obět za naše hříchy, za hříchy celého lidstva. Apoštol Pavel sebe dává jako obět za pokolení Zidů. Ctihodný Serafim – za křesťany z pohánů. Tito a tisíce dalších, kteří cestou ziskávání dokonalosti, cestou přípo-dobnění se Bohu, byli připraveni obětovat se kvůli zbloudilým ovčím. Oni nejen četli, ale také poznali, že „tak Bůh miloval svět, že i Syna svého jednorozeného dal“⁴⁶.«

„Otče Antonji,“ ptám se, „a bude také válika?“

Starec se hoře usmál: »O pokolení nevěrné, do kdy budu s vámi?!, vzpomínáš si na to, co?, báťuščku? A o čem tu asi mluvím, otče Alexandře? Válika se vede od stvoření světa a bude trvat do Druhého příchodu Krista Vykupitele! Jestli bude a nebo nebude válika lidí, není tak důležité, protože válika je důsledek a ne příchva. Příchva tkví v duchovnosti a v nasměrování ducha. Podívej se na Konstantinopol oblézenou pohany, našimi před-ky – Slovany. Obklíceni si však – přes všechny své hříchy – zachovali vědomí či chápání toho, nazvi to, jak chceš, že právě hříchy jsou příchovou všeho úpadku. Bůh je s nami, dokud jsme my s Nim. Řekové se odvracejí od hříchu, posí se a modli, a Bůh kona takový zázrak, že, po namočení řízy Matky Boží v moři, začíná bouře, kterou jsou koráby pohánů rozmetány do všech

stran. Jak jen podivuhodně byly skutky Boží, potvrzuje ten fakt, že následně po tomto zázraku většina Slovanů přijala křest. Tak tedy máte válku. Vést takovou válku musí každý se svými hříchy. A na úspěchu v této válce na poli duchovním bude záviset i úspěch v pozemském životě.

Poslední časy. Jakmile o nich evangelisté začnou hovořit, ihned se ztrácí ta podivuhodná, jak bych řekl, přesnost až předantní důslednost jejich vyprávění. Hledí, jak je Písmo naplněno jemnými detaily, jak přesně je podáváno, a je to pochopitelné, neboť to psali lidé vedení Duchem Svátým. Zcela jinak to však je, když řeč přijde na dobu před Druhým příchodem Krista. O čem píše evangelisté? Miluví o duchovním zchudnutí a poklesu lidí. To se však dá už jen ztěží nazvat zchudnutím či úpadkem, jedna se totiž o jakousi demonizaci lidstva. Protože toto padlí duchové jsou nositeli všech špatností: pýchy, opilství, smilstva, zřetnost, vládychtivost, bezbožnost. Důsledkem toho pak se dějí na zemi katastrofy, jimiž jsou: zemetřesení, straslivé nebeské úkazy, nevidané nemoci, války adal. Právě zničení duchovní zpusobi zhubu všeho pozemského. Sam Spastel řekl, že dne ani hodiny konce věků nikdo, kromě Otce, nezná; zapotřebí je bdít, abychom nebyli zastíženi nepřipravení, jako špatný hospodár, když přijdou zloději. V Písmu není ani náznak data nebo určení lhůty, aby bylo možné to vypočítat.

Jenze člověk se vždy snaží proniknout do cest Božích, kolik jen bylo pokusů stanovit rok, nikdy to ale nevyšlo! Příchod konce bude nenadálý, tedy nečekaný. Zde vzniká pocit rozporu, vždyl evangelium bylo hlášáno veskerem stvorení a vime převzdyl evangelium bylo hlášáno konce světa. Přitom zvuk archance, že je to jeden z priznaků konce světa. Není čemu se divit, k žádne- delské trouby má být neočekávaný. Hle, Zide tisíc let očekávali příchod Mesiasu mu rozporu nedoslo. Hle, Zide tisíc let očekávali příchod Mesiasu na svět, jak usilovně studovali Zákona a prorocství, a když Spastel přišel, v lidském obydlí se nenaslo místo pro Boží dítě!

Zide potom jako první slyšeli svate Evangelium z ust sa-motného Boha, a co se stalo? – nejdříve: „Hosanna,“ a za pár dni nato: „Ukřižuj, ukřižuj Ho!“ Toto Evangelium jim nebylo vhod, ruslo jejich pokoj, život, na který byli zvykli. Pro Zidy bylo přístupnější a jednodušší učení lidské, učení předku, a to násle-

dovali. Podle tohoto učení i nadále stále pokračují v očekávání příchodu mesiáše jako krále králů, kterého židovský národ učiní vládcem nad celým lidstvem. Avšak dostanou antikrista.

Stejně tak i v současné době; všichni uslyší slova Eванге-
lia, přesněji, doslechnou se. Naslouchají, ale vlastně neslyší
a nevnímají. Neslyší učení Cirkve, Archy zachrany pro poslední
doby a pŕjdu z naukami lidskými; odvrhnou pravdu a budou
se opájet bachorkami, jak to předpovídal apostol (*Paul*). Není
jim v h o d učení Cirkve, protože překáží životu zbudovaném na
základě uspokojování svých žádostí a chťicŕ. Cirkve, jež jim dala
svatě Písmo, budou nesmyslně urážet a hanit. Hřichy nehod-
ných cirkvních služebníkŕ budou prohlášovat za poklesky a ne-
ctnosti Cirkve. Cirkve jim vadi, protože Cirkve je nádobou na-
plněnou Duchem Svatým, který je Duchem Usvědčitelem! Je
zálobce svēt a svēt. Avšak ne toho svēt, jaký byl stvoren
Bohem, svētá prvostvoreně čistoty podstaty a ducha, nýbrž svē-
ta strženého a unášeného hřichem. Svētá holdujícího hřichu.
Svētá pokrouceného smyslnosti a chťicem, svētá umírajícího
a snazícího se učinit účastníky svého zmaru co nejvíce lidí, a tím
zahubit jejich duše.

Stejně jako vodní vir po potopení lidí zachvátí ve svém
straslivém objeti vše, co je menší než on, tak i nyní zkáza svētá,
jakožto oblastí podřízené podnebeským duchům zloby, zachvátí
do záhuby mnoho, mnoho životŕ. Rozdíl zde je — a to rozdíl
podstatný — v tom, že tyto životy se již dříve oddaly hřichu
a jeho otci — d'ábliu. Nevídel jsem člověka, který by toužil po
spáse a krácel touto cestou, cestou spásy, aby nedostihl, nakolik
je to jen možné, tichého přístavu. Tento přístav je pouze jeden —
Kristus! Jak pravil Apostol — že pro něho je život v Kristu jako
smrt v Kristu. To je ten tichý přístav. Trže a trápění jsou pro
toho, pro koho se pozemský život stal všeho existujícího. Ale
vždyt tento pozemský život je zářivým vyobrazením toho, co
není, a nebo i když je, pak jen na velmi krátkou dobu. O smrti,
myslim, jsem už hovořil, tak není zapotřebí se opakovat, ale
stejně — co je realnějšího? Ze všeho pozemského nejskutěčnější
je smrt!

A zase otázka – jak to, že Hospodin Bůh – Jsouci, Jahve, za největší realitu ve stvořeném světě určil smrt, tj. nebytí? Smrt je totiž oddělením od Jsoucího, oddělením od Prozřetelnosti Boží – to je smrt a nebytí. Bůh nestvořil smrt, vyloučeno, je naprosto nemožné, aby Život stvořil smrt, aby Laska porodila zlo. Smrt spočívá v nepřátelství k životu a ve skutcích, jež jsou protichůdné vůči Lasci, protože Bůh je Laska, jak řekl apoštol (*Jan*). Proto smrt a peklo s jeho věcnými mukami i zlo nejsou přirozenými jevy, tj. není to nic, co by bylo vlastní Bohem stvořenému světu. Jinak by se dalo říci, že Stvořitel je tvůrcem dobra i zla. Ne, zlo je protivelná laska, odporuje jí. Peklo je antiraj, jeho antipod, stejně tak i smrt je antizivot, je působením proti životu! Co to znamená „satan“? Nepřítel! Jakékoliiv protivní se Božským řádem a ustanovením je satanismus, a podle toho i smrt a muka, protože pouze v Bohu je blahodat a život.

Nikdo z těch, kdo strhávají lidské duše do záhuby, nemá žádné vlastní jméno. Je to pro zlo příliš mnoho, nedosažitelné a prostě nemožné, protože zlo je antikrist, anti Kristus, satan (nepřítel) Kristův. Veškeré jeho působení je zacičeno k tomu, aby se podobal Kristu. Především se snaží, aby lidi upoutal k sobě (dobrovolně, nenásilně; i když i zde bude přítomno ono – „anti“; To z jedné strany; z druhé strany to pak budou skutky zcela proti cestě Kristově, dokonale antipůsobení vůči Spasitelově cestě. Cesta Kristova – na zemi křížová ale na Nebi sladká a korunovaná v příbýtcích Krále Slávy. Zapáchařící cesta anti-kristova není ani na zemi sladká, a navíc – koci v pekle! Tím je řečeno vše, a každý ať si vybere, co chce. Leč mnozí budou bažít po uchvácení klamem jeho falešných zářků. Ne antikrist, ale samotní lidé, kteří souhlasili, že na sebe přijmou znamení sata-novo, znamení odporu vůči Bohu, budou pátrat po těch, jež nepřijali, budou udávat věrné a posílat je na mučení. První křesťané byli mučeni na veřejnosti, před zraký mnohých lidí, na shromážděních. Mučení vyznavačů poslední doby budou strašlívá, budou jim je tajně způsobovat okolní lidé. Cinit tak budou lidé naučení duchy zloby, zde působícími.

A je tu ještě jedno zlo, které konají vlastníci televizních stanic, – učí lidi dívat se na běsy! Tato vyuka již probíhá, na člověka ze všech stran hledí nestvůry. Tato monstra jsou nyní

nazývana mimosměstany a ještě všelijak jinak, ale jsou to bésobice ve sluzbách antikrista a jeho posluhovačů. Tehdy bude o hodně těžší s nimi zapolit!

A nad tím vším bude panovat hlad. Hlad bude dvojí – hlad tělesný, a především, hlad duchovní. Bude několik neúrodných let, sucha, a to vše způsobí strašný hlad. Jenže to není hlavní příčina, neboť lidé si zvykli přijímat daleko více potravy, než kolik je zapotřebí k udržení života, mnohem, mnohem více. Ctihodné Marii Egypťské stálo několik semenek a vláha rosy, aby zila a udržela žár pouště. Ctihodný Serafim, sarovský divotvorce, se živil štovikem, bylínami, a každý den těžce fyzicky pracoval. Byli nasycováni blahodati, jenže, jenom oni? Zavrhlí pomíjivé, sjeďnotili se s životem, a dokonce i jejich těla se zachovala bez rozkladu navzdory zákonu smrti, jenž byl vnesen do přírody hříchem. S lidmi poslední doby se děje něco opačného – jedním z jejich modlářských idolů je jídlo. Jediné, když potřebují, ale jedí proto, že je co jíst. Zna vůbec současný člověk opravdový pocit hladu? To sotva, jinak, proč by potřeboval tolik různých koření a přísad, specialit, omáček, receptů na přípravu různých ných jídel. Jejich smyslem je vyvolat chuť sníst připravené jídlo. Skutečně, ten, kdo potřebuje jídlo kvůli podpoře síl, obejde se bez toho všeho, kousek chleba a doušek obyčejné vody mu zcela postačuje.

A ostré (alkoholické) nápoje, které otupují pocit přesycenosti? Vše je to opakovaním pohanských orgií, jenže zapomináme na to, že konzumováním smrti se jí zasnubujeme a stáváme se jejími rukojmími. V současně době je lidstvo vykrmováno – opravdový výkrm. Podobně totiž jako zemědělec vykrmuje dobytek a drůbež připravované na smrt, na porážku, tak i lidstvo je připravováno k smrti a to především – k smrti duchovní. Rozdílem je jen v tom, že dobytek nemá svobodnou vůli a rozum, člověk jej chová a mění jeho přirozené vlastnosti (*šlechtilý, aby se dal lépe vykrmít a zabít*). Jenže člověk má svobodnou vůli a rozum, nikdo ho nemůže přinutit, vše se děje dobrovolně. Hle – Život, a hle na druhé straně – smrt. Hle – Cirkev, která je Pravdou, nebo protože je Telem Kristovým a naplněna Duchem Svatým.

hle – hodkvas smrti, živé zákony a pokušení světa. Každý si mezi nimi vybírá dobrovolně.

Na dnešní den budou mnozí vzpomínat na posledním Soudu se strašnou horčostí a lítostí, protože ho nevyužili k získání Svateho Ducha. Nevěnovali pozornost hlasu Cirkve, aby se napojili řekami živé vody blahodati Boží. Nezatoužili přivýknout pústu a modlitbě, dobrým skutkúm, duchovnímu dílu. Získávali smrt a smrt dostanou. Proto je řečeno, že (*na Božím soudu*) žadný živý nebude mít ospravedlnění. Vždyť se nebude jednat o soud podle lidských představ, tj. prokurátora, obhajoba, poslední slovo obviněného – nic takového. Odsuzovat nebo ospravedlňovat budou člověka samotné jeho skutky, díla i myšlenky. A kdo si co vybral v tomto „údolí zarmutku a putování“, k čemu směřoval a po čem toužil, to i dostane. Ten, kdo si vybral Život, obdrží věčný život a blaženost, a ten, komu se zdála sladší smrt, dostane peklo s jeho věčným mučením. A jak uči svatí otcové – tím hlavním mučením není kotel, ale nepřítomnost Boha!

Nyni, ať chceme nebo nechceme, přesto jsme neustále podepřáni jeho Prozřetelným působením a tak či onak napáje-ni jeho blahodati. Treba skrze Slovo řečeno při stvoření světa rostlinám a živočichúm, samotnému člověku i světu.⁴⁷ Bez Boží prozřetelnosti by svět nemohl existovat ani na okamžik. Tato poslední doba je poslední kvůli tomu, že ciny lidstva, uchváce-ne-ho dábelským klamy, jsou namířeny k oddržení se od Prozře-telnosti. Z toho lze jasne pochopit, jak důležitě je získkat nyní Svateho Ducha – pouze v tom je záruka spásy. Primo přesně pravi, že doba králování antikrista, bude trvat tři a půl roku. Zdálo by se, že tři roky není nic moc, ale i tato doba stačí k tomu, aby zůstala sotva jedna věřci duše; takový to bude hrozny zápas, a tak špatně na něj budou lidé připraveni. Nebdime, ochabujeme, vše odkládáme na později. Odkládáme na později púst, modlitba – až potom, horlivost k přijímání Svatyh Tajin – až pak, na dobre skutky – časn dost. Zato jidlo – hojněji a hneď, dum – ted, okamžitě, auto – velice po něm touzíme. A svět se zhroutí, tento mámivý prach zmizí, a člověk bude chudý jako kostelní myš.

47) Tj. aby rostliny rostly a dávaly úrodu, aby se zvířata množila apod.

Antikrist přijde jako zachránce od sociálních problémů, ačkoliv právě kvůli jeho příchodu budou vyvolávány. Zplozenčí pekla budou mít nesmírnou sílu a moc. Lidé, kteří připravují jeho příchod, již nyní drží v rukách hlavní bohatsví země. Před soudčasněho blahobytu postupuje rychleji nežli jarní voda. Vzpomínám si na jeden z tréninků, generální zkoušku, provedenou s lidmi v Sovětském svazu. Stálo 24 hodin, a všichni ti, kdo důvěřovali bankám, se stali chudými. Roky strádali, někdo na úkor bricha, někdo si pro to nicil zdraví, zdálo se, že budou mti na celý život. Jenže se to ukázalo být fatamorgánou.

Nyní to bude ještě horší, protože zasažen bude celý svět. Vše se bude provádět prostřednictvím státu, proto je zapotřebí mti s ním, jak je to jen možné, co nejmeně styků. Zárukou toho je nepřijímání kódů. Zadne banky a kredity, neboť vše je pod kontrolou jedné rukou a jedné hlavy. V praxi se ukáže, že tyto ruce nejsou ruce, ale velké pařáty, a hlava není obyčejná hlava, ale je rohata. Misto tváře má zvrteci tlamu se strážnými tesáky. Proč jsou nyní všichni lidé tolik vyučováni, aby si zvykli na banky, výplatu dostávat v bance (*tj. přes účet*), důchod v bance. Neotálejí, všichni vhanějí do jedné stáje, a nelze říci, že pomalu. Velikým překvapením pro lidi bude, až se ukáže, že i poslední kopějka v jejich peněžence je sečtena, jak je tomu již na Zapadě.

Avšak, běda, nebude to překvapení poslední. Cěla tato konstruace blahobytu, vybudovaná současným člověkem, se ukáže být ocelovou pastí pro něho samotného. Past, to jsou pružiny, zatlač – a jsi na svobodě, dokonce i chyceným zvířatům se to občas podaří. Jenže tady to tak nepůjde. Běs bude nevěřící či malověrně lidi ponoukat k tomu, aby na sebe vztáhli ruce. Hrozne je to, že je budou církevne pohřbívat (*konat zdušni obrady*), a říkat: „Zesnulý byl v čase sebevraždy ve stavu nepřičetnosti,“ a tím bude celá věc uzavřena. Jakoby soud nad ním, nebo nějaké řízení o odpustění či potrestání bylo možné prova-dět na zemi. Tohle je něco na způsob římsko-katolických od-pustků – koupil sis a už je ti odpustěno. Pro jiněho nestasného člověka již sebevražda nebude něčím tak strašným, předcháze-jícího přece pohřbili, modlitby za duši vykonali – „se svatými upokoj...“ zapeli, a je mu odpustěno; tak co mi brání? Mnozí a mnozí lidé půjdou do pekla za takového (církevniho) zpevu,

ukončí vše svůj život sebevraždou a připraví vše se i o tu nejmenší možnost zapasit za věčný život, za život v Životě. Viděl jsem mnoho rakví. Pozemšťane (*nad zesnulými*) pláčou a nřikají, zpívají za upokojení (duše), a okolo jásaí bésové, spokojeni nad tím, kolik se jim podarilo zabít duši!

A živi budou zavidět mrtvým. Ano, hrůza nemocí a válek, zkáza blížkych; nutně je mt velikou vřru a naději na Boha, aby to vše clověk vydržel. Jak má ten, kdo je pyšný a chamtivý peněz, vydržet ponizení? Vzdýt včera ještě on sám křičel: „Jestli-že jsi moudrý, proč nejsi také bohatý?“ Včera se ještě samolibost přelávala přes okraj, a dnes – je nicím. Na vše přistoupi, na kódy, na „666“, a krví podepíše smlouvu se samotným ďáblem. Jenže ten to již nebude potřebovat! I tak už jsi jeho. Chvilku se budeš skubat, chvilku cukat, a pak si všimneš, že již máš na krku oprátku. Pokorně snašeni ponizení ve dni přizračeného blahobytu, to je ten úzký most vedoucí přes tři a půl roku trvající vládu antikrista. Proti komu bude obračeno zihadlo nepřítelova pokušení?, proti věrným věřícím. Nezláká je zatím komfort a zlato, pokrmý a auta, tak tedy nyní zkusíme pod hrozbou smrti hladem svěst je kouskem chleba. Těžké, ach, těžké je zachránit duši, když blížni, děti neměli dlouho v ústech ani kůrku chleba. Pouze věřící v Boha, věřící Bohu bude schopeni vyvarovat se neodvratného.

Da něco antikrist hidem? Samozřejmě, že nikoliv, protože nebude co dát. Co bude mt kromě shromážděného bohatství, ale toho bohatství, jež má cenu v tomto světě, který byl ďáblem usporádan a jím samým byl také zničen kvůli snazšimu nástupu kralování lžimesiáse! Ony prosulě dolary budou jako v mé době „korenky“ – na metry.⁴⁸ Zlato nabude svoji skutečné ceny – fj. žadne, jakožto kov, který se k ničemu nehodí – a tak neda ani fj. žadlo ani neochráni před chladem. Hodnotu budou mt pouze funkční věci, věci, bez nichž clověk nemůže žít, tedy sekery, pilý, různé nástroje, občejná kama ze železa.»

Starec zavřel oči a znovu skanula slza. Zdálo se, že spi, ale jeho rty ze zvyku septaly slova modliteb. Nevěděl jsem co dělat –

(48) Krenka – bankovka vydaná vládou Kerenského v r. 1917, „na metry“ – fj. nebudou mt žádnou hodnotu.

přerušit modlitbu je hřích, a navíc na tváři spravedlivého starce se odražela únava.

„Otče,“ začal jsem nerozhodně, „možná bude lepší, když přijedu zítra?“

«Můj milý člověče, otče Alexandře, opravdu víš, co bude za sekundu, co bude zítra? Ach, mláď, mláď, všechno určuje, vše rozhoduje. Měně svého, měně marnosti, a více poslouchat Boha. Neprosít o splnění vlastních přání, ale o odhalení Jeho Sváté vůle. Zítra však nepřijedeš, a proto nemí zapotřebí se starat. Přijed' raději až za dva dni, ale neodkládej svůj příjezd na později. S Bohem, otče!»

Teprve až na ulici jsem si všiml, že den je už na sklonku. Vše uteklo jako by to byl okamžik! Pouze loučení se událo jaksi v jiném tónu než celé setkání. Proč se nemůžeme zítřa setkat? Nejspíš je starce unavený, pomyslel jsem si. Jaké však bylo moje překvapení, když jsem se doma dozvěděl novinku – druhý den ráno mám být u biskupa. Vzdýt to vlastně není nic neobvyklého, ale přesto – taková náhoda!

Jak být spasen

Na příkaz vладыky bylo nutně vycestovat z města. Za jeden den jsem všechno nestihl, musel jsem jet i druhý den. Pak se zprávou o vyslédku opět k vладыkovu, jednou větou, ráno třetího dne se mi nejméně ze všeho chtělo sednout za volant a někam cestovat, dokonce i za otcem Antonijem. Již jsem si vymyslel důvod, jak se před nim ospravedlním, ale v hlavě mi stále zněla jeho slova: „Neodkládejte příjezd dlouho!“ Dobře, pojedu.

Zena, jež mi vysla v ústřety, byla očividně něčím rozrušená. Na moji němou otázku očima odvětila: „Bátuska onemocněl, ale Vás čeka.“ Ach, Pane, jak jsem mohl vůbec pochytovat, jestli mám nebo nemám jet!

Starec se sotva mohl trochu nadzvíhnout. Přitom však byla jeho tvář podivuhodně pokojná a vznešená.

«Poslouchej, otče svaty, co ti reknu. Urcitě budeš o mně, hršném, psát. Kvůli tomu s tebou také beseduji. Ať už se to stane dříve, nebo později, moje jméno změň a o místě pohřbení ani slovo. Jíz jsem určil, kde mi mají vykopat hrob.»

„Bátuško,“ začal jsem, „přliš brzy o něčem takovém hovoříte...“

«Otče Alexandre, nemrhej zbytečně časem, nezbylo mi ho již mnoho. Poslouchej a zapamatuj si, možná, že se ti něco z toho bude hodit ke spáse.»

V předvečer příchodu antikrista bude chaos v životě skoro všech zemí. V rozkvětu budou ti, kteří vyznávají platnost jejich náboženství, očekávají příchod falešného mesiáše. Na prv-
lovtví Boží na zemi. Zesilení jejich víru je patrné již nyní, později ještě zesílí. To nejdůležitější pro ně nyní je mít ve vlast-
nictví zemi. Tajně budou skupovat vše, lesy, pole i řeky. Sibír padne pod Čínu, možná, že urvou ještě víc.»

„Tak, kde bude snazší dosáhnout spásy?“ přerušuji starce.
«Kde Hospodin ukáže. Důležité je usilovat o spásu, a ne o spáse debatovat. Podstata antikristových „zázraků“ bude v je-
tazlivé a okouzlující. Proto i pouhý pohled na ně je jednak hrch-
očíma.
a také smrtelně nebezpečí. Nutně je se schovávat a uhybat

Avšak toto ještě není vše. Smyšlem jeho příchodu bude mj. absolutní spravedlnost. Spasitel přišel ne ve svém jménu, ale ve jménu Otce, a přesto Ho nepřijali, a nad to – ukřížovali. I v současné době Ho v podstatě hanobí a křížují, odmítajíce Jeho Božství a převraccíce Jeho učení. Antikrist přijde, jako by byl bůh; není bůh, ale jako-bůh, a jeho přijmou! Uznají ho za boha kvůli falešným zázrakům a okouzlujícím (vábivým) skutkům, tedy proto, že bude přitazlivým⁴⁹ a přijemným pro lidi. Cirkév-

ne-slovanský jazyk má výstižně vyjádření – *obolstiteľno* (to, co *vábi, svadí*). Proto je řečeno, že se neospravedlím nikdo živý, pro něco takového nebude ospravedlněni. Nyní jsou pseudo-učitelé velmi upovídaní. Až však jejích skutky a slova projdou zkouškou Pravdy, bude zjevná celá jejich lživost. Antikrista však přijmou ve všech chrámech na zemi a budou ho uctívat jako boha. Zamysli se nad tím, důstojný otče, antikrist sám se neprohlásí za boha, ale podlízavými zazraky dosáhne toho, že se mu budou (*lidi*) klanět jako bohu! V tom je právě ta hrůza, proto nebudou mít lidé ani nejmenší důvod k ospravedlnění! A kdo budou ti, kteří ho přijmou – lidé, pro které dnes Eвангелиум končí Tajemnou věcť. Vůči Golgotě jsou hlúši. Utrpení na Krži se týká pouze Jeho Osoby – to vše je tam – v Jeruzalémě před 2000 lety.

Víš, když nás *Cěka* tenkrát zatyčkala, byli jsme jako ovce (nechci říct jako beránci, abych se tím nesrovnával se Spasitelem). Tiše jsme šli na porážku, bylo těžké si představit, že je vůbec možné něco tak nezákonného. Při tom jsme věděli, co jsou zač. Kohik jen prorokovali starci o těch časech, o vládě sluhů temnoty. Avšak seděli jsme a čekali, kdo bude další na řadě. Mnozí upadli do nástrah lsti. Jak velici a moudří byli archiepiskop Ilarion, můj učitel, metropolitá Sergij a mnozí další. Jenže se dopustili chyby, když se domnívali, že s běsy a služebníky temnoty je možné se domluvit. Domnívali se, že když se podarí zachovat vnějšek, tak vnitřní obsah zůstane samo sebou. Ach, ne; teprve mnohem později to vyšlo najevo. To stejně se děje i nyní, ale daleko více bude za čas.»

„Odpusťte, otče Antonii, a co slova apoštola o vládě a podřízení jsi?“ přerušil jsem znovu starce.

«Ach, duše moje, – řekl starce, – neutíkal snad apoštol Petr z Říma, když se potkal se Spasitelem? A co apoštol Pavel, zachraňovaný v koši a spouštěný s hraděb? Nejedná se zde snad o pochopení reality a o odpor vůči satanismu? Jáke další příkla-dy ti mám uvést?, tak třeba velkomučednice Kateřina nebo velkomučedník Jiri. Podříditi se je možné pouze ve věcech týka-

jičich se světské moci – konat si své povinnosti, nečinit ozbrojené povstání. Bratři Makabejští jsou dobrým příkladem uplatnění síly proti těm, kteří hanějí Boha a to, co je Boží. Ber se cestou hloupé poníženosti a začneš klást otázky o svatosti jak Alexandra Něvského, vítězněho, tak i Dimitrije, hubitele bezbožných Tatarů na Kuličkově poli. Otázka za otázkou, jenze je proslavil (mezi svatými) Bůh! Když slyším takové „státně“ otázky, tak si vzpomenu na život biskupa Basila Velikého a ctihodného Jova, počájevského divotvorce. V jaké strasné době jim Pán dal, aby žili. Sv. Basil se modlil za záhnbu císaře Juliana. Vidím, co chceš říci, že Julian byl odpadlík; ale byl císařem a císařem zákonným, všimni si toho! Nemodlime se i za satanské „vládce“ s přáním, abychom se měli dobře? A Pán potvrdil správnost postupu sv. Basila – Julian zahynul, a to nikoliv pozemskou zbraní, ale byl sražen kopím nebeského vojáka. A ctihodný Jov si s Poláky šel popovídat? Ne, on s nimi a jejich přisluhovací všemožně bojoval, a dokonce ani soudům se nevyhýbal tento spravedlivci! A ty mluviš o podřízenosti vládě!

Dílo Boží je nutné konat s rozumem. Kdyby v záležitostech týkajících se vlády a vládnutí platilo, že nadřizený má neomezenou moc a podřízenému přísluší vzdý jen hluboká pokora, pak by v Cirkvi nebyla nutná její katolicita⁵⁰. Jestliže by však Církev nebyla katolickou, tak by neustála ani pravoslavnou. Vzdýť kolikrát byli ochránci víry v době, kdy vyšší duchovenská (cirkveni) vláda se stala heretickou, jednotlivci? A co vše by se ještě dalo říci o světské moci? metropolitá Filip a patriarcha Nikon jsou zjevnými příklady. A hle, tyto spravedlivci lačnici po spravedlnosti byli proslaveni jako svatí: sv. Basil Veliký, sv. Řehoř Theolog, ct. Maxim Vyznavač, ct. Josef Voloc-ky..., ale cožpak se dají všichni vyjmenovat? Zde je zapotřebí

50) Obecnost, sborovost. Znamená to, že jedna Církev Kristova je otevřena všem lidem (není vylučným společenstvím určité rasy, národa nebo jinak

předurčených lidí) a že se jedná Církev Páně rozprostírá po celém světě (není vázána na jedno místo, nemá žádné pozemské řídicí centrum), další význam toho slova označuje, že žádný člověk není nad Cirkvi nebo vládcem Cirkve, nýbrž všichni jsou si dle pravídlá všeobecného kněžství jako bratři a sestry rovni v Kristu; všichni pokřtěni a myřem pomazáni nesou odpovědnost za Církev – zvláště ve střežení neporušenosti svatě víry.

připomenout, že v boji za čistou víry svatí Otcové sami horlivě zachovávali Boží přikázání.

Poněže podřizováni se jakékoli v moci je příjemné tomu, kdo se nijak nenechá zvrábit životem podle (Božího) Slova. Neboť cesta vyznavačství, i kdyby byla někde vystlána růžemi, přesto je taková, že po: „Hosanna...“ nevyhnutelně zazní: „Ukřizuj, ukřizuj ho.“ Tato nepřijemnost bude také důvodem pro sebe-ospravedlnění a pro přijetí antikrista. Vědomosti lidé sice mají, ale jejich rozum je otupen hříchy. Ze pry: každá vláda je od Boha, a tak se podřídíme i antikristu, co naděláš? A ještě dodají, že vše je vůle Boží. Proto se říká, že bezbožník usedne (na místo Boží) v každém chrámu, a ani slovo o tom, kdo v něm konal službu před tím. Vzpomeň si na příklad velkého starce (Serafima), sarovského divotvorce, kolik měl ikon – jednu, a knih – deset, a získal velkou slávu; ne však od lidí, nýbrž od Boha. Nyní pak mají všichni doma ikony, plně police knih, ale jejich skutky nejsou rozumní! Všichni slyší, jenže malokdo vnímá, otče.»

„Ach, cože?“ pomyslel jsem si, „kámen vržený do me zahrady, jakou jen radost mi přináší knihovna z půldruhým tisícem svazků!“

«Ještě jednou ti opakuji, že ne rozhovory o spásě, ale skutky ke spásě jsou nutné nyní i pak, než bude pozdě. Doba ospravedlnování uplynula, pokud někdy vůbec byla. Vše musí být podřízeno pouze spásě. Hospodin nám dal klidné období, aby- chom dostali rozum a pro slyšení slova Božího a — co je nejdůležitější — pro možnost získat blahodat Boží před strážnými roky. Někdo tento čas využije k dobru, a jiný — aby se honil za svými chůtci (žádostmi). První budou mit zisk, a ti druzí i to, co měli, promrhají! Jak je řečeno (*v evangeliu*), tomu, který má, bude přidáno, ale od toho, kdo nemá, — bude odňato (i to málo, co měl). Bdi!»

Tim se naše beseda skončila. Ještě nekolikrát jsem navštívil starce. S láskou mě učil, mnoho vyprávěl o svém dětství, ale vše toto již bylo osobní, tj. týkalo se speciálně mě a mojí rodiny. Všeobecných otázek spásy se v tomto posledním období již nedotýkal.

Poslední setkání

Po nedělní bohosluzbě ke mně přišla neznámá žena a řekla, že mě očekává otec Antonij. Bez otálení. Po sluzbě byly ještě treby⁵¹, očekávali mě farníci s otázkami, zkrátka – odejít nebylo možno.

Přiblížně za dvě hodiny jsem vyrazil k domu starce. V ústřety mi ihned vyšlo několik lidí s velmi rozrušenými tvářemi, otcí Antoniovi bylo zjevně špatně. Zavedli mě do jeho kelie, ve které bylo několik starických kněží, někteří byli z „bílych“⁵², ale několik bylo mnišských. Podle všeho starce pomazávali olejem nemocných⁵³ a dávali mu přijímat svaté Dary.

Bátuška mě poznal, usmál se a řekl: „Stále omítáš, otcé? Slo o to, že jsem se v té době zabýval omítáním a zdobením chrámu.“

„Jistěže ne, otcé,“ odvětil jsem, „sluzba, treby.“

Sotva znatelným pohnutím ruky mě pozval, abych si k němu přisedl vedle postele. Otcové se rozestoupili a začali přecházet do vzdálenějšího koutu, kde byl stůl, aby nepřekáželi v rozhovoru.

„Nu tak, drahy, povoláva mě k sobě Pán. To je naše poslední setkání na zemi. Otče Alexandre, myslím, že neodmítneš starika, odsuž panychidu za pokoj mé duše v mojí domovní kapli. Ukážou ti kde. Budeš-li chtít, řekl jsem to lidem, posuž i liturgii, ale jen jestli ty sám budeš chtít,“ zopakoval.

„Otče Antoniji,“ hrdlo se mi sevřelo, „co to má znamenat, to se nemůže stát!“ Myslénka na možnost rozloučení se starcem mi byla prostě protivná. Sotva jsem jen zakusil veškerou sládkost duchovního vedení, tak je ztráctím.

51)

Panychidy, poboznosti za uzdravení apod.

52)

Bíle duchovenstvo – ženaté, černé duchovenstvo – mnišské

53)

Soborovali – svatá Tajna svěcení oleje a pomazání nemocných; spojuje se s přijímáním svatých Dary – Tela a Krve Kristovy.

„Otcе, oba jsmе lidem nеsli tu hlavní skutěcnost podnе-
 beskěho světa, tj. že zrozený hřích rodi smrt. A také to, že tuto
 smrt zničil Spasitel. Tak, co bys tedy chtěl, drahý otcе? Smrt, to
 neni nic, co by mělo vlastni existenci, odpust', smrt jе v podstatě
 „přidavné jměno“, adjektivum k hříšnému životu. My všichni
 jsmе děti Nebeskěho Otcе, zrozeni nikoliv kе smrti, ale k věcnos-
 ti! Kvůli čemu se trápíš, dušе mа, za vše slava Bohu!“

Za několik dni jsem složil liturgiі v domáci kapli otcе
 Antonije. Dušе se chvěla – hle, antimins – ještě nikolajevsky,⁵⁴
 ona stříbrná eucharistická souprava, vino. Ne, nebyl to „Kagor“,
 ale vino pro eucharistii zaslané z Athosu. Otcе Antonij se stavel
 zcela odmitavě kе službě na kagoru a nikoliv bez důvodu jеj
 považoval za nevyhovující požadavkům *Izvestija učitel'nago*⁵⁵.

Pak panychida na hrobě. „Se svatými upokoj...“

*Vydavatel'ská verze, ze které byl překlad porizen, je oproti dalšímu vydáním
 mtrně (nepodstatně) zkrácena.*

*Poznámky zřazené do textu v závorkách a sázené kursivou pocházejí od
 překladatelů; stejně tak i poznámky dole.*

- 54) Tj. z doby panování cara Nikolaje
 Poučení pro kněze ohledně vykonávání bohoslužeb (součást služebniku).
 55) Ruský Kagor, který se tam běžně používá pro liturgické potřeby, podle
 některých nevyhovuje požadavkům kladeným na liturgické vino.

**Vydala BPM
pro vnitřní potřebu
2003**